

Bulletin zahraničního oddělení Nejvyššího soudu

Vážení čtenáři,

v prvním čísle pátého ročníku Bulletinu zahraničního oddělení Nejvyššího soudu Vám již tradičně přinášíme novinky z oblasti práva Evropské unie a judikatury mezinárodních soudů.

V úvodu vydání naleznete krátký přehled nově přijatých právních předpisů - nový zákon o mezinárodním právu soukromém (zákon č. 91/2012 Sb.) a vybrané předpisy sekundární legislativy EU v trestní oblasti, s důrazem na oblast ochrany práv podezřelých a obviněných osob, ochranu osobních údajů a nově připravované směrnice týkající se ochrany obětí trestných činů a práv obviněných osob.

Nechybí pravidelný přehled aktuálních předběžných otázek za Českou republiku i předběžných otázek předkládaných soudy jiných evropských zemí.

Z judikatury evropských soudů vybíráme zejména věci Bittó proti Slovensku, O'Keefe proti Irsku a Perinçek proti Švýcarsku u Evropského soudu pro lidská práva.

Na poli unijního práva si pozornost zaslouží rozhodnutí týkající se vztahu nařízení Brusel I a CMR úmluvy (Nipponkoa), určování mezinárodní příslušnosti ve věcech odpovědnosti za vady výrobku (Kainz) nebo náhrady škody za provoz motorového vozidla (Petillo).

Za redakci přeje příjemné čtení
Katarína Šipulová

V tomto vydání najdete:

Nové právní předpisy	3
Judikatura ESLP	8
České předběžné otázky	13
Judikatura nejvyšších soudů	16
Judikatura Soudního dvora EU	20
Aktuální žádosti o předběžné otázky	28

Katarína Šipulová, Libor Havelka, Alžbeta Kondelová, Lucia Hudecová
Aleš Pavel
Tel.: +420 541 593 148, +420 541 593 161, +420 541 593 176
Fax: +420 541 593 561, email: international@nsoud.cz
Nejvyšší soud, ISSN 2336-1611

OBSAH

Nové právní předpisy	
Nový zákon o mezinárodním právu soukromém	... 3
Přehled sekundární legislativy EU v oblasti trestního práva	... 4
Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva	
Bittó proti Slovensku	... 8
O’Keeffe proti Irsku	... 8
Perinçek proti Švýcarsku	... 10
České předběžné otázky	... 13
Judikatura nejvyšších soudů s evropským prvkem	
Česká republika: Nejvyšší soud	... 16
Německo: Bundesgerichtshof a Bundesverfassungsgericht	... 17
Slovensko: Najvyšší súd	... 20
Francie: Cour de cassation	... 21
Velká Británie: The Supreme Court	... 21
	... 22
Judikatura Soudního dvora Evropské unie	
Věc C-452/12 Nipponkoa: vztah nařízení Brusel I a CMR	... 23
Věc C-466/12 Svensson: hypertextové odkazy na autorské články	... 24
Věc C-176/12 Association de médiation sociale: zásady Listiny a horizontální účinek	... 25
Věc C-371/12 Petillo: náhrada škody za provoz motorového vozidla	... 26
Věc C-43/13 Kainz: k mezinárodní příslušnosti ve věcech odpovědnosti za vadné výrobky	... 26
Aktuální žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce	... 28
Monitoring odborných publikací	... 31

Zahraníční oddělení

international@nsoud.cz

V případě zájmu o pravidelné zasílání můžete prostřednictvím emailu

international@nsoud.cz požádat o zařazení na seznam odběratelů.

Aleš Pavel, ředitel, kancelář předsedy soudu
ales.pavel@nsoud.cz, tel.: 541 593 148

Katarína Šipulová, vedoucí zahraničního oddělení
katarina.sipulova@nsoud.cz, tel.: 541 593 161

Libor Havelka, poradce pro evropské právo
libor.havelka@nsoud.cz, tel.: 541 593 176

Alžbeta Kondelová, poradkyně pro evropské právo
alzbeta.kondelova@nsoud.cz, tel. 541 593 271

Lucia Hudecová, poradkyně pro evropské právo
lucia.hudecova@nsoud.cz, tel. 541 593 282

Nové právní předpisy

Nový zákon o mezinárodním právu soukromém

K 1. lednu 2014 nabyl účinnosti další z nových předpisů soukromého práva - nový zákon o mezinárodním právu soukromém č. 91/2012 Sb. Nová úprava nahrazuje dosavadní zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním (č. 97/1963 Sb.) a přináší několik změn., které reagují především na rekonstrukci českého soukromého práva a nově zavedené právní instituty (například v § 73 svěřenecký fond). Podle nového zákona se budou posuzovat skutečnosti vzniklé po dni nabytí jeho účinnosti. Výjimkou jsou právní poměry vzniklé přede dnem účinnosti zákona, které mají dlouhodobý charakter. Z hlediska určení mezinárodní pravomoci se zákon použije na řízení zahájená po dni účinnosti zákona.

Zákon nadále upravuje jak rozhodné právo, tak procesní úpravu a mezinárodní pravomoc a příslušnost; z hlediska systematiky je však nyní úprava problematiky koncentrovaná podle jednotlivých právních oblastí (tedy nikoliv podle dělení právo rozhodné - úprava pravomoci).

Mezi nejdůležitější změny patří nepochybně odklon od státní příslušnosti k (obvyklému) bydlišti: změna hraničního určovatele, která má lépe reagovat na současné potřeby společnosti a reflektovat úpravy mezinárodních smluv a práva Evropské unie. Jedná se například o § 9 (způsobilost cizince být účastníkem řízení), nebo § 29 (způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti a způsobilost k právnímu jednání).

Nový zákon dále výslovně upravuje tzv. imperativní (nutně použitelné) normy. Podle ustanovení § 3 se imperativní normy použijí vždy bez ohledu na právní řád, jímž se daný právní vztah řídí. Ustanovení § 25 dále stanoví, že imperativní normy jiného zahraničního práva se použijí:

- v případech, kde předmětná práva a povinnosti mají k danému cizímu státu významný vztah,
- kdy je použití cizích norem spravedlivé ve vztahu k jejich účelu, povaze nebo důsledku,
- pokud jejich použití navrhl účastník řízení a konečně,
- pokud obsah a platnost těchto ustanovení účastník prokázal.

Beze změny zůstává vztah zákona k jiným zdrojům mezinárodního práva soukromého; paragrafové znění ale tento vztah vyjasňuje: v § 2 deklaruje svou použitelnost v mezích vyhlášených mezinárodních smluv a přímo účinného práva EU, tedy zásadu, která plyne také z ústavních ustanovení.

Zákon nově upravuje tzv. kvalifikační problém: podle § 20 se vyhledání použitelného kolizního ustanovení pro určení rozhodného práva provádí podle českého právního řádu. Pokud se pro určitý právní problém použijí ustanovení více právních řádů, přihledne se také k jejich funkci. Odstavec 3 dále stanoví, že rozhodné právo, jímž se řídí základní právní poměr, se použije zpravidla i na otázky se základním poměrem spojené. Konečně, samotný hraniční určovatel se hodnotí podle českého práva.

Nové je také zakotvení předběžných otázek: ty se podle § 22 posuzují samostatně vyjma situace, kdy pro předběžnou otázku není dána pravomoc českých soudů.

Významné novinky přinesl zákon v oblasti rodinného práva - jednak v kolizní úpravě registrovaného partnerství (§ 67: způsobilost k uzavření, způsob uzavření, zrušení, neplatnost a neexistence se řídí právním řádem státu, v němž se registrované partnerství uzavřelo; stejný právní řád se použije i pro úpravu osobních poměrů partnerů). Po procesní stránce o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci registrovaného partnerství budou rozhodovat české soudy, pokud bylo partnerství uzavřeno v České republice, nebo pokud je alespoň jeden z partnerů občanem ČR a má v ČR obvyklý pobyt. Podrobnější úpravy se dále dočkalo dědické právo. Ustanovení § 74 a násl. posilňují zohlednění vůle zůstavitele. Hraniční určovatel pro rozhodné právo se mění ze státu, jehož státním příslušníkem je zůstavitel na stát, v němž měl zůstavitel obvyklé bydliště; obdobná změna hraničního určovatele platí i pro stanovení mezinárodní pravomoci.

V oblasti závazků upravuje nový zákon zejména ty instituty, které nejsou regulovány nařízením Řím I (nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES)

č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy) a Řím II (nařízení EP a Rady (ES) č. 864/2007, o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy). Typicky jde například o timesharing nebo zajištění závazků.

Velkou výhodou a přínosem nové úpravy je vyšší úroveň koncentrace úpravy rozhodného práva a mezinárodní pravomoci, která byla původně rozptýlena v dalších vnitrostátních předpisech - například v zákoně o rozhodčím řízení nebo směnečném zákoně. Koližní úprava rozhodčího řízení a úprava uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů je nyní obsažena přímo v zákoně (část sedmá). V souladu s § 117 se přípustnost rozhodčí smlouvy posuzuje podle českého

práva; náležitosti rozhodčí smlouvy pak podle práva státu, v němž má být rozhodčí nález vydán. Je na místě připomenout, že pod českým právem je nezbytné rozumět i závazná ustanovení práva Evropské unie regulující požadavky kladené například na smlouvy spotřebitelské.

Další informace:

Bříza, Petr (2013): Nový český zákon o mezinárodním právu soukromém v kontextu práva EU a mezinárodních smluv. Právní rozhledy, č. 17, 2013, s. 580.

Nový občanský zákoník. <http://obcanskyzakonik.justice.cz/mezinarodni-pravo/konkretni-zmeny/>.

Přehled sekundární legislativy EU v oblasti trestního práva

Pro posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení přijala Rada dne 30. listopadu 2009 usnesení o cestovní mapě (C 295 ze 4. prosince 2009), kterým vyzvala k postupnému přijetí následujících opatření týkajících se práva na:

- překlady a tlumočení,
- informace o právech a obvinění,
- právní poradenství a pomoc,
- práva na komunikaci s příbuznými, zaměstnavateli a konzulárními úřady,
- zvláštní ochrany pro podezřelé nebo obviněné osoby, které jsou zranitelné.

Posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení je jedním z cílů Stockholmského programu, který byl přijat 10. prosince 2009 a učinil cestovní mapu součástí tohoto programu. Právní akty vycházející z výše zmíněného programu realizují provádění zásady vzájemného uznávání rozhodnutí v trestních věcech, která předpokládá vzájemnou důvěru v systémy trestního soudnictví členských států, a má tak za cíl zajištění společných minimálních norem nezbytných pro snazší uplatnění této zásady.

Směrnice

U následujících směrnic České republiky již uplynula, nebo v dohledné době uplyne, implementační lhůta:

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení

Vstup v platnost: 15.11.2010

Lhůta pro provedení: 27.10.2013

Úřední věstník L 280 ze dne 26.10.2010

Celkové hodnocení harmonizace předpisu ES: plná transpozice

Předmět a působnost: směrnice stanovuje pravidla týkající se překladu a tlumočení v trestním řízení a v řízení o výkonu evropského zatýkačského rozkazu. Do osobní působnosti směrnice spadá každá osoba od okamžiku, kdy je vyrozuměna, že je podezřelá nebo obviněná ze spáchání trestného činu, až do ukončení trestního řízení, včetně případného odsuzujícího rozsudku a rozhodnutí o opravném prostředku.

Práva obsažená ve směrnici: právo na tlumočení a právo na překlad podstatných dokumentů.

Právo na tlumočení musí být poskytnuto osobám, které neovládají jazyk řízení, přičemž toto právo je taktéž zaručeno osobám s poruchou sluchu nebo řeči. V případě méně závažných přestupků, pokud sankce vynese jiný orgán než soud s pravomocí v trestních věcech (např. policie při dopravní kontrole), platí právo na tlumočení a překlad pouze na řízení za účelem opravného prostředku před takovým soudem.

Členské státy zajišťují zavedení postupů na určení, zda podezřelý nebo obviněný ovládá jazyk řízení, přičemž státy zajistí právo vznést námitku proti rozhodnutí, že tlumočení není zapotřebí. Členské státy taktéž zajistí dostupnost tlumočení mezi dotčenými osobami a právními zástupci o záležitostech souvisejících přímo s výslechem či soudním jednáním.

Státy taktéž zajišťují v přiměřené lhůtě písemný překlad dokumentů, a to především rozhodnutí zbavující osoby svobody, obvinění či obžaloby a rozsudku. Ve výjimečných případech může být namísto písemného překladu poskytnut ústní překlad nebo ústní shrnutí obsahu podstatných dokumentů, pokud tímto překladem či shrnutím není dotčen spravedlivý průběh řízení.

Kvalita tlumočení a překladu: K zajištění kvality tlumočení a překladu by státy měly přijmout konkrétní opatření, zejména vytvořit rejstřík či rejstříky náležitě kvalifikovaných nezávislých překladatelů a tlumočnicků.

Náklady a záznamy: Náklady a na tlumočení a překlad nesou členské státy bez ohledu na výsledek řízení. Členské státy pořizují záznamy v souladu s vnitrostátním právem, pokud je osoba vyslýchána nebo se účastní soudního jednání za přítomnosti tlumočnicka, obdrží ústní překlad nebo ústní shrnutí obsahu podstatných dokumentů, nebo se vzdala práva na překlad dokumentů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/13/EU ze dne 22. května 2012 o právu na informace v trestním řízení

Vstup v platnost : 21.06.2012
Lhůta pro provedení: 2.7.2014
Úřední věstník L 142 ze dne 01.06.2012
Celkové hodnocení harmonizace předpisu ES: dílčí transpozice

Předmět a působnost: směrnice stanovuje pravidla týkající se práva podezřelých a obviněných na informace ve trestním řízení a v řízení o výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Do osobní působnosti směrnice spadá každá osoba od okamžiku, kdy je vyrozuměna, že je podezřelá nebo obviněná ze spáchání trestného činu, až do ukončení trestního řízení, včetně případného odsuzujícího rozsudku a rozhodnutí o opravném prostředku.

Práva obsažená ve směrnici: Právo na informace o právech, právo na informace o obvinění, právo na přístup k materiálům k případu.

Podezřelý nebo obviněný má být neprodleně srozumitelným způsobem informován alespoň o těchto procesních právech: o právu na přístup k advokátovi, na bezplatné právní poradenství a podmínky získání tohoto poradenství, o právu být seznámen s obviněním,

o právu na tlumočení a překlad a o právu nevyprovídat.

V případech zadržení nebo zatčení musí státy zajistit, aby dotčená osoba neprodleně obdržela písemné poučení o svých právech, které obsahuje kromě výše uvedených informací také informace o těchto právech: právo na přístup k materiálům případu, právo nechat vyrozumět konzulární úřad a jednu další osobu, právo na naléhavou lékařskou pomoc, maximální počet hodin nebo dnů, po něž může být zbaven svobody před tím, než bude postaven před justiční orgán.

Směrnice obsahuje indikativní vzor písemného poučení o právech v trestním řízení a v řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu. Písemné poučení o právech má být sepsáno v jazyku, kterému dotčená osoba rozumí, pokud není takové písemné poučení k dispozici, musí být dotčená osoba poučena ústně v jazyku, kterému rozumí.

Členské státy dále zajistí neprodlené a dostatečně podrobné poskytnutí informace o trestném činu, z jehož spáchání je osoba podezřívána nebo obviněna. O povaze právní kvalifikace trestného činu a o formě účasti obviněného musí být poskytnuty informace nejpozději při předložení obžaloby soudu.

V rámci realizace práva na přístup k materiálům k případu členské státy zajistí, aby dotčené osobě nebo jejímu právníkovi byly zpřístupněny dokumenty související s daným případem a aby byl umožněn přístup ke všem podstatným důkazům v držení příslušných orgánů, a to v čase umožňujícím účinný výkon práva na obhajobu, nejpozději však při předložení obžaloby soudu. V případech závažného ohrožení života, základních práv jiných, národní bezpečnosti a ve veřejném zájmu lze odeprít přístup k určitým materiálům, pokud to není v rozporu s právem na spravedlivý proces.

Náklady: Přístup k informacím podle čl. 7 zajišťujícího právo na přístup k materiálům k případu je bezplatný.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/48/EU ze dne 22. října 2013 o právu na přístup k obhájci v trestním řízení a řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu a o právu na informování třetí strany a právu na komunikaci s třetími osobami a konzulárními úřady v případě zbavení osobní svobody

Vstup v platnost: 26.11.2013

Lhůta pro provedení: 27.11.2016

Úřední věstník L 294 ze dne 06.11.2013

Celkové hodnocení harmonizace předpisu ES: dílčí transpozice

Předmět a působnost: směrnice stanovuje pravidla týkající se práva podezřelých a obviněných na přístup k obhájci v trestním řízení a v řízení o výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Do osobní působnosti směrnice spadá každá osoba od okamžiku, kdy je vyzkoumána, že je podezřelá nebo obviněná ze spáchání trestného činu, až do ukončení trestního řízení, včetně případného odsuzujícího rozsudku a rozhodnutí o opravném prostředku.

Práva obsažená ve směrnici: právo na přístup k obhájci v trestním řízení a v řízení týkajícím se evropského zatýkacího rozkazu, právo na informování třetí osoby po zbavení osobní svobody, právo na komunikaci s třetími osobami a s konzulárními úřady.

Podezřelé nebo obviněné osoby mají přístup k obhájci bez zbytečného prodlení, avšak alespoň od toho z následujících okamžiků, který nastane nejdříve: výslech, provádění vyšetřovacího nebo jiného úkonu za účelem shromáždění důkazů, bez zbytečného prodlení po zbavení osobní svobody, při předvolání k soudu v přiměřené lhůtě před dostavením se k soudu.

V rámci realizace práva na přístup k obhájci státy zajistí osobě právo scházet se osamotě a komunikovat s obhájcem, přítomnost a možnost aktivní účasti obhájce při výslechu, přítomnost obhájce při vyšetřovacích úkonech nebo úkonech prováděných za účelem shromáždění důkazů (identifikace, konfrontace, rekonstrukce místa trestného činu). Státy respektují důvěrnost komunikace mezi dotčenou osobou a jejím obhájcem. Státy taktéž zajistí, aby dotčená osoba měla právo informovat bez zbytečného odkladu alespoň jednu jimi vybranou osobu (například příbuzného nebo zaměstnavatele) o tom, že byla zbavena osobní svobody. Pokud je dotčená osoba mladší než 18 let (dítě), vyzkoumá se osoba, která má za ní rodičovskou odpovědnost, ledaže je to v rozporu s nejlepším zájmem dítěte.

Dotčené osobě je nutné zajistit možnost komunikace s alespoň jednou třetí osobou. Toto právo lze omezit nebo zadržet s ohledem na závažné a naléhavé požadavky, resp. přiměřené praktické požadavky.

Výjimky: Ve výjimečných případech odůvodněných potřebou zamezit závažným nepříznivým důsledkům pro život, svobodu nebo tělesnou nedotknutelnost určité osoby, resp. v případě nutnosti přijetí opatření zabraňujícího závažnému ohrožení trestního řízení se lze dočasně odchýlit od uplatňování práva na přístup k obhájci a práva na informování třetí osoby.

Obecné podmínky pro uplatnění dočasných odchylek: přiměřenost, nezbytnost, důsledná časová omezenost odchylky, odchylka nesmí být založena výhradně na druhu nebo závažnosti trestného činu a nesmí být na újmu celkové spravedlnosti trestního řízení, povolit odchylky lze pouze na základě řádně odůvodněného a soudně přezkoumatelného rozhodnutí, přijatého pro konkrétní případ justičním orgánem.

Osoba se může rozhodnout vzdát se obhájce, pokud této osobě byly přístupnou formou sděleny informace o obsahu tohoto práva a důsledcích vzdát se ho a rozhodnutí bylo učiněno dobrovolně a jednoznačně. Tohle rozhodnutí se zaznamenává a osobě musí být zajištěna možnost, kdykoliv během řízení se vůči němu odvolat.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV

Vstup v platnost: 15.11.2012

Lhůta pro provedení: 16.11.2015

Úřední věstník L 315 ze dne 14.11.2012

Celkové hodnocení harmonizace předpisu ES: plná transpozice

Definice obětí:

- fyzická osoba, která utrpěla újmu, včetně fyzické, duševní či citové újmy či hmotnou ztrátu, které byly přímo způsobeny trestným činem,
- rodinný příslušník osoby, jejíž smrt byla přímo způsobena trestným činem, a který v důsledku smrti této osoby utrpěl újmu.

Práva obsažená ve směrnici lze dělit na tři dílčí oblasti:

- poskytování informací a podpory,
- účast na trestním řízení,
- ochrana obětí a uznání obětí s potřebou zvláštní ochrany.

Návrhy směrnic

Níže uvedené směrnice jsou součástí legislativního balíčku zakotvujícího procesní záruky pro podezřelé nebo obviněné osoby v rámci trestního řízení, který Komise předložila koncem roku 2013. Předložený legislativní balíček doplňuje koncepci již přijatých směrnic a je v souladu s plánem posílení procesních práv přijatým v rámci Stockholmského programu. Balík obsahuje tři legislativní návrhy:

- směrnice na posílení presumpce nevinu a práva být přítomen při řízení před soudem,
- směrnice o zvláštních zárukách pro děti,
- směrnice o právu na předběžnou právní pomoc.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se posilují některé aspekty presumpce nevinu a práva být přítomen při trestním řízení před soudem (kód dokumentu 17621/13, KOM(2013) 821) v konečném znění obsahuje

- právo na presumpci nevinu: obviněné osoby v rámci trestního řízení mají být považovány za nevinné, dokud nebude zákonným způsobem prokázána jejich vina,
- důkazní břemeno by mělo ležet výhradně na obžalobě,
- pokud existují důvodné pochybnosti o její vině, podezřelá nebo obviněná osoba by měla být vždy zproštěna obžaloby,
- právo neobviňovat sama sebe, právo nespolupracovat a nevyprávět,
- právo být přítomen při řízení před soudem,
- právo na obnovu řízení.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o procesních zárukách pro děti podezřelé nebo obviněné v trestním řízení (kód dokumentu 17633/13, KOM(2013) 822) v konečném znění obsahuje

- zaručení práva na informace o svých právech a právo na to, aby tyto informace obdržel také nositel rodičovské zodpovědnosti,
- právo na povinný přístup k obhájci, kterého se nelze vzdát,
- právo na individuální posouzení zahrnující zohlednění jejich zvláštních potřeb,
- právo na lékařské vyšetření při zbavení osobní svobody,
- právo na osobní svobodu vyjadřující zásadu, že dítě by mělo být zbaveno osobní svobody pouze v nejkrajnějších případech,
- právo na zvláštní zacházení,

- vyloučení veřejnosti s ohledem na právo na ochranu soukromí, možnost nositele rodičovské zodpovědnosti vždy se účastnit soudního jednání,
- zaručení možnosti obnovy řízení při nepřítomnosti dětí na soudním jednání, kde se rozhodovalo o jejich vině.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o prozatímní právní pomoci pro podezřelé nebo obviněné osoby zbavené osobní svobody a právní pomoci v rámci řízení týkajícího se evropského zatýkácího rozkazu /kód dokumentu 17635/13, KOM(2013) 824 v konečném znění obsahuje

- právo na přístup k prozatímní právní pomoci,
- právo na právní pomoc pro vyžádané osoby na základě evropského zatýkácího rozkazu.

Návrhy směrnic v oblasti ochrany osobních dat

Od ledna 2012 probíhá jednání o přijetí balíku dvou návrhů Komise týkajících se ochrany osobních dat s důrazem na ochranu dat v kontextu internetové komunikace. Cílem úpravy má být posílení práva na soukromí na internetu, posílení důvěry spotřebitelů v online služby a ochranu dat obecně v soukromém i veřejném sektoru. Oblast je doposud regulována směrnicí 95/46/ES.

Balík obsahuje návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně fyzických osob v se zpracováváním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů a o volném pohybu těchto údajů (KOM(2012)10); a návrh nařízení (KOM(2012) 11).

Návrh nařízení čelil v parlamentu intenzivní debatě ve vztahu k nárůstu nákladů, jaké by nařízení přineslo malým a středním podnikům pracujícím s osobními daty. Mezi problematické položky patří i povinnost rodičovské autorizace osobních údajů dětí do 13 let, právo „být zapomenut“ na internetu nebo osobních údajů.

K dalším zásadním předpisům trestního práva patří směrnice o evropském ochranném příkazu (2011/99/EU), jejíž transpoziční lhůta bude ukončena k 11. lednu 2015 a směrnice o evropském vyšetřovacím příkazu, která čeká na publikování v Úředním věstníku. Informaci a bližší rozbor obou předpisů přineseme v příštím čísle bulletinu.

Katarína Deáková - Katarína Šipulová

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Bittó proti Slovensku – č. 30255/09, rozsudek ze dne 28. ledna 2014

Skutkové okolnosti

V projednávané stížnosti namítala skupina 21 vlastníků a spoluvlastníků bytových domů v Bratislavě a Trnavě, že stanovením regulovaného nájemného v souladu se zákonem o cenách z roku 1996 a dalšími předpisy došlo k porušení jejich práva svobodně vyjednávat o úrovni výše nájemného za své byty. Navíc, případné ukončení jejich pronájmu bylo dále podmíněno poskytnutím odpovídající náhrady nájemci. Stěžovatelé poukazovali na to, že regulované nájemné nepokrývalo ani náklady na údržbu a bylo nepřiměřeně nízké ve srovnání s podobnými byty mimo systému regulovaného nájemného. Domnívali se proto, že v jejich případě došlo k porušení čl. 1 Protokolu č. 1 k Úmluvě.

Právní posouzení

ESLP se zabýval omezením vlastnického práva za aplikace klasického testu proporcionality: druhý odstavec čl. 1 Protokolu č. 1 vyžaduje, aby byl zásah do vlastnického práva přiměřený, na zákonném základě a v souladu s obecným zájmem. Podmínky zákonnosti a veřejného zájmu byly podle ESLP naplněny: stanovení regulovaného nájemného a kontrola využívání majetku stěžovatelů proběhly na zákonném základě (vláda se dokonce regulovaným nájemným a jeho řešením opakovaně zabývala), a také v souladu s veřejným zájmem, jímž byl legitimní společensko-politický cíl.

O něco problematičtější byl přezkum přiměřenosti ustanovení. ESLP prvně konstatoval, že zavedení regulovaného nájemného sledovalo vyvážení protichůdných zájmů a cílů, které se týkaly sociálních, hospodářských a politických otázek. Nejlépe vybavenými na posouzení jejich řešení byly proto právě vnitrostátní orgány. Ty plánovaly postupné navyšování cen regulovaného nájemného a jeho dorovnání s tržními cenami, až do definitivního zániku regulovaného nájemného (právní úprava měla obsahovat časový limit). Trh s nájmem bytů však zůstal nerozvinutý a plánovaná politika nebyla úspěšně implementována. Systém regulovaného nájemného (alespoň podle informací, které měl ESLP k dispozici), způsobil reálné rozdíly v maximální výši přípustného nájemného mezi tržními byty a byty se zákonným režimem regulovaného nájmu. Po roce 2000 sice došlo k několika pokusům o zvýšení regulovaného nájemného, ceny nájmu mezi kategoriemi bytů se však nadále lišily. Právní úprava proto nezohlednila zájem stěžovatelů (nabývat prospěch ze svého majetku) a ve veřejném zájmu nepřiměřeně zatížila jednu společenskou skupinu. ESLP proto shledal porušení práva na ochranu majetku zakotveného v čl. 1 Protokolu č. 1 Úmluvy.

Katarína Šipulová

O’Keeffe proti Irsku – č. 35810/09, rozsudek ze dne 28. ledna 2014

Velký senát ESLP rozhodl poměrem jedenácti hlasů proti šesti o tom, že došlo k porušení čl. 3 Úmluvy, protože stát nesplnil svou povinnost ochránit stěžovatelku před zneužíváním, a stejným poměrem hlasů rozhodl o tom, že došlo k porušení čl. 13 ve spojení s čl. 3 Úmluvy, protože stěžovatelka neměla k dispozici účinné vnitrostátní právní prostředky nápravy proti uvedenému pochybení státu. Soud proto přiznal stěžovatelce náhradu nemajetkové újmy ve výši 30.000 eur.

Okolnosti případu

Stěžovatelka namítla, že irská vláda nebyla v rámci systému základního vzdělávání schopna ochránit ji před sexuálním zneužíváním ze strany učitele.

Z historických důvodů fungovaly irské školy tak, že je financoval stát, zatímco správu zajišťovaly náboženské skupiny, většinou katolická církev. Ke zneužívání docházelo v sedmdesátých letech, kdy stěžovatelka navštěvovala státní školu. Škola byla vlastněna katolickým biskupem, který byl patronem školy, a jeho jménem ji spravoval kněz z místní farnosti. Škola měla dva učitele, z nichž jedním byl L. H., ředitel školy a ženatý muž (dále jen „učitel“). Ve farnosti, kde stěžovatelka žila, se nacházely čtyři státní školy. V roce 1971 podala matka stěžovatelky stížnost správci školy s tím, že učitel sexuálně zneužíval její dceru. Správce stížnosti nevyhověl, ani ji nepředal policii nebo jinému státnímu orgánu, a ostatní rodiče se o ní rovněž nedozvěděli.

Inspekce hodnotila práci učitele jako vyhovující, uvedené stížnosti nebyly sděleny ani inspektorovi. V roce 1973 byla stěžovatelka terčem zhruba dvaceti sexuálními útoky ze strany učitele, ke kterým docházelo během hodin hudební výchovy v jeho třídě. Po tom, co v roce 1973 na učitele podali stížnosti i jiní rodiče, učitel odstoupil ze svého místa. Obvinění však opět nebyla ohlášena žádným státním orgánům. Od roku 1974 až do odchodu do důchodu v roce 1995 pak učitel pracoval na jiné státní škole a psychické potíže, které ji posléze provázely, mu nepřičítala. V 1996 ji kontaktovala policie, která vyslychala i další žáky v souvislosti s téměř 400 obviněními vůči učiteli za sexuální zneužívání. Ten byl v roce 1998 uznán vinným a odsouzen k trestu odnětí svobody. Stěžovatelka byla odkázána na poradenskou službu, během níž si uvědomila, že její psychické potíže měly kořeny ve zneužívání. Tribunál pro kompenzaci újmy způsobené trestnými činy jí přiznal odškodné ve výši 27.000 eur. Dále proběhlo občanskoprávní řízení proti učiteli, v němž vrchní soud stěžovatelce přiznal odškodnění ve výši 305.000 eur, ale konstatoval, že stát nebyl nepřímo odpovědný za jednání učitele s ohledem na vztah mezi státem a náboženským subjektem spravujícím státní školu. Proti tomuto závěru se stěžovatelka odvolala k Nejvyššímu soudu, ten však její podání odmítl. Ve stížnosti k ESLP se stěžovatelka dovolávala mimo jiné čl. 3 samostatně i ve spojení s čl. 13 Úmluvy, protože stát jí neposkytl ochranu před sexuálním zneužíváním ze strany učitele ve státní škole, a protože v tomto ohledu neměla vůči státu k dispozici účinný prostředek nápravy.

Odůvodnění soudu

K tvrzenému porušení článku 3 Úmluvy

Existence pozitivního závazku státu

Soud předně poznamenal, že případ je nutné posuzovat s ohledem na situaci v roce 1973, kdy se odehrály rozhodné skutečnosti. Dále konstatoval, že vzhledem k charakteru práv zakotvených v článku 3 jakožto práv skutečně základních, a zejména vzhledem ke zranitelnosti dětí, bylo povinností vlády zajistit jejich ochranu před nelidským zacházením prostřednictvím přijetí speciálních opatření a záruk, a to zvláště v kontextu základního vzdělávání. Řada mezinárodních nástrojů, kterými Irsko bylo a je vázáno, zdůrazňuje nezbytnost toho, aby státy přijaly zvláštní opatření na ochranu dětí (např. Evropská sociální charta, Ženevská deklarace práv dítěte a Deklarace práv dítěte, Všeobecná deklarace lidských práv, Mezinárodní

pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o ekonomických, sociálních a kulturních právech). V souvislosti s obsahem pozitivního závazku státu Soud připomněl, že odrazení od závažných činů bude dosaženo jedině tehdy, pokud existuje efektivní systém trestního práva, který je podpořen systémem jeho vynucování. Ke vzniku odpovědnosti státu pak postačuje, že stát nepřijal dostupná opatření, která mohla upravit výsledek jednání anebo zmenšit újmu. Soud dále konstatoval, že stát se nemůže vzdát svých závazků vůči nezletilým tím, že deleguje určité povinnosti na soukromoprávní subjekty. Nemůže se zprostit odpovědnosti ani z důvodu, že dítě si vybere jeden ze státem uznaných způsobů vzdělávání, ať už jde o státní či soukromou školu, anebo domácí vzdělávání. Otázkou tedy je, zda právní rámec, zejména mechanismus odhalování a nahlásování trestných činů, poskytl v daném případě účinnou ochranu dětí navštěvujících státní školu před rizikem sexuálního zneužívání.

Splnění pozitivního závazku státem

Systém vzdělávání v Irsku je v rámci Evropy jedinečný a má historické kořeny. Vzdělávání je zajišťováno státem a poskytováno převážně státními školami, které však vlastní náboženské organizace. Přitom nejde toliko o pověření těchto subjektů k výkonu vzdělávací funkce, ale o přenesení vedení státních škol na náboženské subjekty, a to na úkor státní kontroly. Soud konstatoval, že v posuzovaném případě si stát byl nebo měl být vědom úrovně sexuálních zločinů páchaných na nezletilých, dokonce přijal určité předpisy kriminalizující sexuální zneužívání nezletilých. Nicméně pokud přenechal kontrolu nad vzděláváním převážně většině dětí nestátním subjektům, měl si rovněž být vědom potenciálního rizika pro jejich bezpečnost, pakliže neexistoval dostatečný právní rámec zakotvující účinnou ochranu. Toto riziko měl vyvážit dostatečnými zárukami, tj. účinnými mechanismy odhalování a hlášení nelidského zacházení státním orgánům. Stát za tyto záruky považoval Pravidla a poučení z roku 1965, dle kterých však byly stížnosti na učitele směřovány nestátnímu subjektu – náboženskému správci, a která upravovala systém kontroly prováděný inspektory, kteří ale dohlíželi toliko na kvalitu výuky a akademickou práci učitelů. Soud uzavřel, že tyto mechanismy neposkytovaly účinnou ochranu ze strany státu vůči dětem na základních školách. Svědčí o tom i to, že došlo ke zhruba 400 případům zneužívání ze strany učitele L. H., a státní orgány se tímto jednáním nezabývaly až do roku 1995. Jakýkoliv systém odhalo-

vání a hlášení, který umožnil tak dlouhé a závažné pokračování nelidského zacházení s nezletilými, je nutno označit za neefektivní. Soud doplnil, že posuzovaný případ se netýká přímo odpovědnosti učitele, nýbrž otázky, zda si stát byl vědom rizika zneužívání nezletilých a zda jim poskytl přiměřenou ochranu před zneužíváním. Irská vláda měla pozitivní povinnost ochránit děti před nelidským zacházením a tuto povinnost nesplnila, pokud kontinuálně svěřovala správu základních škol nestátním subjektům, aniž by zavedla účinný mechanismus státní kontroly. Veškeré stížnosti byly naopak směřovány nestátním náboženským subjektům. Soud uzavřel, že stát selhal ve splnění své pozitivní povinnosti ochránit stěžovatelku před sexuálním zneužíváním, a že tedy došlo k porušení článku 3 Úmluvy.

K tvrzenému porušení článku 13 ve spojení s článkem 3 Úmluvy

Soud dále konstatoval, že stěžovatelka měla nárok na prostředek nápravy zakládající odpovědnost státu. Dostupné občanskoprávní prostředky nápravy jak proti jednání nestátních subjektů, tak proti jednání státu, však nebyly účinné. Soud uzavřel, že stěžovatelka neměla k dispozici účinný právní prostředek nápravy před národním orgánem, pokud jde o její námitky týkající se hmotněprávní stránky čl. 3 Úmluvy. Soud proto uzavřel, že došlo k porušení článku 13 Úmluvy.

Soudkyně Ziemele zaujala k rozsudku souhlasné stanovisko, nesouhlasila pouze s časovým posouzením případu, společně částečně nesouhlasné stanovisko zaujali soudci Zupančič, Gyulumyan, Kalaydjieva, De Gaetano a Wojtyczek, a samostatně částečně nesouhlasné stanovisko zaujal i soudce Charleton.

Lucia Hudecová

Perinçek proti Švýcarsku: zpochybňování arménské genocidy a právo na svobodu projevu

V rozsudku ze dne 17. prosince 2013, stížnost č. 27510/08, se Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) vyjádřil ke kontroverzní problematice arménské genocidy. Poměrem hlasů pět ke dvěma konstatoval, že v případě stěžovatele, který v průběhu konference označil arménskou genocidu za „mezinárodní lež“, došlo jeho trestním stíháním k porušení práva na ochranu svobody projevu. Samotné konstatování porušení článku 10 Úmluvy přitom označil za dostatečně spravedlivé zadostiučnění.

Okolnosti případu

Stěžovatel, doktor práv a předseda Turecké strany pracujících D. Perinçek, se v květnu, v červnu a září 2005

účastnil ve Švýcarsku různých konferencí, na nichž veřejně popřel, že by Osmanská říše spáchala v roce 1915 a letech následujících na arménském obyvatelstvu zločin genocidia. Arménskou genocidu označil jako „mezinárodní lež“. Spolek „Švýcarsko-Arménsko“ podal v souvislosti s předmětnými vyjádřeními na stěžovatele trestní oznámení. Stěžovatel byl následně odsouzen za trestný čin rasové diskriminace ve smyslu švýcarského trestního zákoníku, přičemž mu soud uložil 90 denní pokutu ve výši 100 švýcarských franků (CHF) za den s podmíněčným odkladem, pokutu ve výši 3000 CHF, kterou mohl nahradit 30 denním odnětím svobody a nakonec náhradu nemajetkové újmy spolku ve výši 1000 CH.

Posouzení ESLP

ESLP se v první řadě zabýval tím, zda mohou být vyjádření stěžovatele vyloučena z ochrany na základě článku 17 Úmluvy, tedy na základě zákazu zneužití práv. ESLP uznal, že stěžovatelova vyjádření byla provokativní, avšak připomněl, že i myšlenky, které zraňují, šokují nebo znepokojují, požívají ochrany stanovené v článku 10 Úmluvy. Stěžovatel současně nikdy nepopíral, že v předmětných letech došlo k masakrům a deportacím; popíral pouze právní kvalifikaci těchto aktů jako „genocidy“. Odmítnutí kvalifikace daných aktů přitom dle ESLP nemá potenciál podněcovat samo o sobě nenávisť vůči arménskému lidu. Pan Perinçek tedy nezneužil právo otevřeně diskutovat o sporných událostech, i když se jedná o otázky citlivé a kontroverzní, a tudíž nezneužil právo na svobodu projevu v rozporu se zněním a duchem Úmluvy.

U tvrzeného porušení článku 10 Úmluvy ESLP v první řadě zkoumal, zda bylo omezení svobody projevu stěžovatele stanoveno zákonem. Konstatoval, že termín „genocida“ použitý ve švýcarském trestním zákoníku může vzbudit pochybnosti co do přesnosti vyžadované čl. 10 odst. 2 Úmluvy. Navzdory tomu byla za daných okolností trestní sankce pro stěžovatele předvídatelná a stěžovatel si měl být vědom toho, že vyjádřeními se vystavuje riziku trestního stíhání. Jako legitimní cíl ESLP shledal ochranu pověsti jiných, nepřiklonil se naopak k argumentu vlády, že vyjádření stěžovatele ohrožovala veřejný pořádek.

Soudu tak zůstalo posoudit, zda byl zásah do práv stěžovatele nezbytný v demokratické společnosti, přičemž v první řadě zdůraznil, že se nevyjadřuje k samotným masakrům a deportacím, ani k jejich právní kvalifikaci a podřazení pod definici genocidy ve smyslu švýcarského trestního zákoníku; tento úkol přínáleží vnitrostátním orgánům. Soud musel posoudit rovnováhu mezi dotčenými zájmy, konkrétně mezi ochranou cti rodiny a blízkých obětí masakru a mezi svobodou projevu stěžovatele. Soud předně uvedl, že otázka označení masakru na arménském obyvatelstvu za genocidu má bez jakýchkoliv pochyb pro veřejnost velký význam. Stěžovatelův příspěvek do této debaty byl sice kontroverzní, ESLP se ale domnívá, že se jednalo o příspěvek historické, právní a politické povahy. S ohledem na tuto skutečnost a na veřejný zájem ohledně jeho příspěvku, měly vnitrostátní orgány při sankcionování pouze omezený prostor pro uvážení.

Hlavní argument vnitrostátních orgánů pro odůvodnění zásahu do stěžovatelových práv spočíval v tvrzení,

že ohledně právní kvalifikace předmětných událostí existuje „obecný konsenzus“. ESLP však upozornil, že i politické orgány Švýcarska přistupují k událostem odlišným způsobem. Navíc, arménskou genocidu oficiálně uznala pouze dvacítká států. Genocida je přitom velice úzkým právním konceptem – z judikatury Mezinárodního soudního dvora a Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu plyne, že cílem násilí musí být úplné nebo částečné zničení skupiny obyvatelstva jako také. ESLP se nedomnívá, že ohledně takto úzce vymezené právní kvalifikace může vůbec existovat „obecný konsenzus“. Současně ESLP vyjádřil pochybnosti o tom, že by vzhledem k povaze historického výzkumu, který je sám osobě otevřený diskusi a nevede k jednoznačným objektivním a nepochybnitelně pravdivým tvrzením, mohl v dané otázce panovat obecný konsenzus. Z tohoto hlediska se případ odlišuje od případů popírání holocaustu: v první řadě se nejednalo o popírání právní kvalifikace, ale o popírání konkrétních historických faktů; za druhé, odsouzení osob odpovědných za činy, jenž byly popírány, má jasný právní základ v statutu Norimberského tribunálu; za třetí, historické fakty, které byly popírány, jsou jasně zjištěny mezinárodními soudy.

ESLP dále konstatoval, že Švýcarsko neprokázalo existenci naléhavé společenské potřeby trestat osoby v souvislosti s prohlášeními týkajícími se právní kvalifikace činů, ke kterým došlo v letech 1915 a následujících v Osmanské říši. Navíc poukázal na vývoj ve Španělsku a Francii, kde ústavní soudy zrušily zákonná ustanovení kriminalizující popírání genocidy (a to přesto, že Francie arménskou genocidu uznává). Soud odkázal také na závěry Výboru OSN pro lidská práva[1], který uvádí, že zákon, jenž penalizuje projevy týkající se historických faktů, by měl být v rozporu s Paktem o občanských a politických právech. Vzhledem k výše uvedenému ESLP zpochybnil, že by existovala naléhavá společenská potřeba k odsouzení stěžovatele. Nakonec se ESLP vyjádřil k povaze sankcí, přičemž uznal, že jejich přísnost byla relativní, i tak ale měly uložené sankce potenciál odradit od dalších obdobných prohlášení. Vzhledem k výše uvedenému ESLP uzavřel, že zásah do svobody projevu stěžovatele nebyl nezbytný v demokratické společnosti a vnitrostátní orgány tak překročily omezený prostor pro uvážení, kterým disponovaly. Článek 10 Úmluvy tak porušen byl.

Závěrečné poznámky

Rozhodnutí vzbudilo poměrně velkou pozornost a vyvolalo rozporuplné reakce [2]. Ani samotní soudci se v problematice zcela neshodli a nerozhodli jednomyslně – částečně nesouhlasné stanovisko přijali soudci Vučinić a Pinto de Albuquerque (neztotožnili se s názorem většiny o porušení práva na svobodu projevu), souhlasné stanovisko pak soudci Raimondi a Sajó, kteří doplnili stanovisko většiny a zdůraznili, že navzdory přijatému závěru nijakým způsobem nesnižují utrpení arménského lidu. Překvapivým možností není ani tak samotný závěr o porušení článku 10 Úmluvy [3], ale některé z částí odůvodnění. ESLP totiž vyjadřuje pochybnosti o tom, že lze u obdobných historických událostí dosáhnout obecného konsenzu, což je jedním z důvodů konstatování porušení. Současně však poukazuje na jednu výjimku, a tou je popírání holocaustu, u kterého o existenci konsenzu nepochybuje. Soud tak naznačuje, že jedním z kritérií je při posouzení svobody projevu i existence obecného konsenzu ohledně dané problematiky, přičemž se hned nabízí otázka: Jakým způsobem by měla být existence takového konsenzu posuzována? Je možné, že v případě *Perinçek* se ještě vyjádření ESLP dočká-

me, neboť švýcarská vláda informovala, že požádala o předložení věci velkému senátu [4]. Nezbyvá než vyčkat na rozhodnutí, zda se bude velký senát věci opětovně zabývat.

Alžbeta Kondelová

[1] General comment no. 34 ze dne 12. září 2011. Dostupný z: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>

[2] Se závěry ESLP se kupříkladu ztotožnil Dirk Voorhoof v komentáři „*Criminal conviction for denying the existence of the Armenian “genocide” violates freedom of expression*“, dostupném z: <http://echrblog.blogspot.cz/2014/01/perincek-judgment-on-genocide-denial.html>. Kritické hlasy se ozývaly zejména z arménské komunity, viz kupříkladu výzva spisovatele Haruta Sassouniana k odvolání se proti rozhodnutí – „*Switzerland Must Appeal European Court’s Verdict on the Armenian Genocide*“, dostupné z: <http://asbarez.com/117783/switzerland-must-appeal-european-court%E2%80%99s-verdict-on-the-armenian-genocide/>.

[3] Dirk Voorhoof ve výše citovaném komentáři přímo uvádí, že konstatování o tom, že odsouzení stěžovatele bylo nezbytné v demokratické společnosti, by bylo „*smutným dnem pro demokracii v Evropě*“.

[4] Viz tisková zpráva švýcarského ministerstva spravedlnosti ze dne 11. března 2014 „*Perinçek: Switzerland requests referral to Grand Chamber*“ dostupná z: <https://www.bj.admin.ch/content/bj/en/home/dokumentation/medieninformationen/2014/2014-03-11.html>

České předběžné otázky

Za poslední období (od konce prosince 2013) došlo ke změnám ve dvou českých případech. V případě OSA vynesl Soudní dvůr rozsudek, ve spojeném případě Strojírny Prostějov a ACO Industries Tábor pak bylo zveřejněno stanovisko generálního advokáta. Nová předběžná otázka byla předložena ve věci

C-43/14 ŠKO ENERGO. Současně doplňujeme informace k předběžné otázce Hoštická, o jejímž předložení jsme informovali v minulém čísle. Aktuálně tak čeká na zodpovězení 7 předběžných otázek z České republiky.

1. Věc C-351/12 OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o. s. proti Léčebným lázním Mariánské lázně, a. s.

Po listopadovém stanovisku generální advokátky, o kterém jsme informovali v minulém čísle, vynesl Soudní dvůr dne 27. února 2014 ve věci OSA konečné rozhodnutí, přičemž názory generální advokátky E. Sharpston v podstatě potvrdil. Pro připomenutí, předběžná otázka byla předložena v rámci sporu mezi kolektivním správcem OSA, který od Léčebných lázní Mariánské lázně požadoval zaplacení poplatku za zpřístupnění televizního a rozhlasového vysílání na pokojích zmiňovaného zařízení. Lázně se proti poplatku bránily s odkazem na § 23 autorského zákona č. 121/2000 Sb. o právu autorském (dále jen „autorský zákon“), který stanovoval výjimku pro zpřístupňování díla pacientům při poskytování zdravotní péče ve zdravotnických zařízeních. Krajský soud v Plzni se Soudního dvora dotázal, (1) zda je tato výjimka v rozporu se směrnicí 2001/29/ES [1], (2) zda jsou ustanovení směrnice natolik bezpodmínečná a přesná, aby se jich ve sporu proti jednotlivcům mohl dovolávat přímo kolektivní správce a nakonec (3) zda je monopolní postavení kolektivního správce slučitelné s unijním právem.

Soudní dvůr v první řadě označil zpřístupnění rozhlasového a televizního vysílání pacientům v lázních jako „sdělování veřejnosti“ ve smyslu čl. 3 směrnice 2001/29/ES, přičemž zdůraznil, že návštěvníci lázní jsou, obdobně jako hoteloví zákazníci, veřejností novou. Vzhledem k tomu musí vnitrostátní úprava stanovovat výlučné právo autorů udělit k tomuto sdělování souhlas. Úprava, která udělení takového souhlasu ke sdělování díla prostřednictvím televizního či rozhlasového vysílání na pokojích pacientů ve vztahu k lázeňskému zařízení (jež je podnikatelským subjektem) vylučuje, je s předmětnou směrnicí v rozporu. Výjimky stanovené v čl. 5 směrnice přitom pro daný

případ relevantní nejsou. Při hledání odpovědi na druhou předloženou otázku Soudní dvůr navázal na svou starší judikaturu a přímý účinek směrnice odmítl. Současně však poukázal na nutnost vykládat vnitrostátní právo v co největším možném rozsahu ve světle znění, jakož i účelu čl. 3 odst. 1 směrnice tak, aby mohlo být dosaženo výsledku, který by byl v souladu s cíli předmětného ustanovení [2]. Stručně se vyjádřil k úvaze předkládajícího soudu týkající se povahy kolektivního správce: ani v případě, že by byl takový správce považován za odnož státu, nemohl by se přímého účinku směrnice dovolávat, neboť by se jednalo o situaci, kdy se dovolává přímého účinku stát vůči jednotlivci, přičemž taková situace je dle judikatury Soudního dvora vyloučena.

Nakonec se Soudní dvůr zabýval problematikou monopolního postavení kolektivního správce OSA na území ČR a nemožností Lázní využít služeb poskytovaných správcem v jiném státě. Dospěl přitom k závěru, že unijní právo upravě, která výkon kolektivní správy autorských práv k určitým dílům vyhrazuje pouze jednomu kolektivnímu správci, nebrání. V kontextu čl. 56 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) se sice jedná o omezení svobody pohybu služeb, jedná se však o omezení, jež je v souladu s naléhavým důvodem obecného zájmu – ochranou práv duševního vlastnictví. Ani takové omezení ale nemůže překročit meze toho, co je k dosažení cíle nezbytné [3]. Soudní dvůr však konstatoval, že daná úprava zapadá do kontextu ochrany autorských práv založené na zásadě teritoriality. Ani ve vztahu k čl. 102 SFEU (zákaz zneužití dominantního postavení) Soudní dvůr neshledal problematikou pouhou skutečnost, že stát přiznává kolektivnímu správci, jakým je OSA, na svém území monopol. Avšak pokud by se prokázalo, že takový správce požaduje za své služby sazby, které jsou podstatně vyšší, než sazby uplatňované v jiných státech, nebo vyžaduje přemrštěné ceny bez přiměřeného poměru

k hospodářské hodnotě plnění, jednalo by se o známku zneužití dominantního postavení. Je tak na posouzení předkládajícího soudu, zda se v projednávaném případě o takovou situaci jedná, či nikoliv.

2. Věc C-53/13 a C-80/13 Strojírny Prostějov a. s. (C-53/13) proti Odvolacímu finančnímu ředitelství a ACO Industries Tábor s. r. o. (C-80/13) proti Odvolacímu finančnímu ředitelství

Dne 13. února 2014 bylo zveřejněno stanovisko generálního advokáta Watheleta ve spojených věcech Strojírny Prostějov a ACO Industries Tábor. Předběžnou otázku předložil Nejvyšší správní soud i Krajský soud v Ostravě, přičemž obě otázky se týkaly problematiky zdanění v případě agenturního zaměstnávání cizozemským subjektem. Dle české právní úpravy má totiž povinnost srážet daň z příjmů zaměstnanců, kteří mu byli poskytnuti cizozemskou agenturou práce i příjemce služeb agentury (tedy zaměstnavatel), zatímco v případě, že je agentura rezidentem v ČR, má uvedenou povinnost pouze agentura.[4] Navíc, zmiňovaná daň se v případě, že faktura za úhradu služeb agentury nerozlišuje mezi odměnou za zprostředkování a reálně vyplacenou mzdou zaměstnanci, vypočte z paušální určené částky tvořící 60 % fakturované sumy. Oba soudy se tak dotazovaly, zda je předmětná úprava v souladu s unijním právem (odkazovaly zejména na § 56 SFEU, který upravuje volný pohyb služeb).

Předběžné otázky byly předloženy v rámci řízení týkajících se výše jmenovaných firem Strojírny Prostějov a. s. a ACO Industries Tábor s. r. o., které využily služeb agentur práce sídlících na Slovensku a podnikajících v ČR prostřednictvím pobočky. Prostřednictvím agentury práce byli společně na dobu určitou najímání pracovníci. Daňové orgány v rámci kontroly zjistily, že společnost neodvedly žádnou zálohu daň z příjmu najímaných zaměstnanců a předepsaly jim tak dlužnou částku k přímému zaplacení. Odvolání společností bylo zamítnuto, soudy ale konstatovaly, že předmětné věci vyvolávají otázky týkající se unijního práva. Generální advokát dospěl ve svém stanovisku ve shodě se společnostmi, Komisí i předkládajícími soudy k názoru, že § 6 odst. 2 zákona o daních z příjmů (zákon č. 586/1992 Sb.) omezuje volný pohyb služeb. S odkazem na předchozí judikaturu Soudního dvora [5] konstatoval, že v projednávané situaci se podniky, které využívají služeb agentur – nerezidentů a podniky, které využívají služeb sídlících v ČR,

nacházejí ve srovnatelném postavení a totéž platí o agenturách poskytujících své služby. Po konstatování omezení svobody pohybu se generální advokát zabýval otázkou, zda může být takové omezení svobody pohybu odůvodněné, a to především z důvodu účinnosti daňového dohledu, výběru daně a boji proti daňovým únikům. Dospěl přitom k závěru, že nikoliv. V první řadě, předmětná agentura měla v ČR pobočku, česká daňová správa tak může požadovat úhradu daně přímo od agentury a navíc, povinnost srážet daň nevede k nadměrným administrativním nákladům, neboť pobočka již administrativním povinností v ČR podléhá. Co se týče paušálu pro výpočet daně ve výši 60 % fakturované částky, generální advokát shledal, že překračuje meze toho, co je nezbytně nutné pro naplnění cíle účinného výběru daně z příjmů. Nakonec se vyjádřil k omezení z důvodu boje proti daňovým únikům, přičemž odkázal na judikaturu Soudního dvora [6] ze které plyne, že „*obecná presumpce daňových úniků nebo podvodů nemůže stačit pro odůvodnění opatření zasahujících do cílů Smlouvy*“. Závěrem generální advokát navrhl, aby Soudní dvůr na předložené otázky odpověděl následujícím způsobem: „*Článek 56 SFEU brání takovým vnitrostátním právním předpisům, jako je § 6 odst. 2 českého zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, podle nichž musí rezidenti České republiky, kteří využijí pracovníky, jež jim přidělila agentura práce se sídlem v jiném členském státě, srážet daň z mezd pracovníků (z presumovaného*

základu daně ve výši 60 % celkové částky fakturované agenturou práce), kdežto v případě agentury práce-rezidenta by tuto povinnost měla tato agentura.“

3. Věc C-561/13 Hořtická a další proti Ministerstvu zemědělství

Novou předběžnou otázku předložil Obvodní soud pro Prahu 1 ve věci C-561/13 usnesením ze dne 30. května 2013. Jedná se o problematiku pěstování cukrové řepy za účelem jejího prodeje výrobcí cukru a pobírání oddělené platby za cukr ve smyslu nařízení vlády č. 45/2007 Sb., kde je mezi kritéria pro přidělování oddělené platby za cukr zařazeno i dříve stanovené reprezentativní období 2005/2006. Pro stanovení výše oddělené platby za cukr je tak mj. určující objem cukrové řepy vypěstované za rok 2005/2006 a nikoliv za aktuální hospodářský rok. Obvodní soud pro Prahu 1 se obrátil na Soudní dvůr s dotazem, zda je třeba vykládat čl. 126 nařízení Rady (ES) č. 73/2009 tak, že oddělená platba na cukr je platbou oddělenou od produkce. Dále se soud táže, zda má být čl. 126 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 73/2009 vykládán tak, že mezi „kritéria přijatá příslušným členským státem v roce 2006 a 2007“ patří i členským státem tehdy zvolené reprezentativní období na základě čl. 143ba odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 1782/2003, ve znění nařízení Rady (ES) č. 319/2006.

4. Věc C-43/14 ŠKO-ENERGO proti Odvolacímu finančnímu ředitelství

Nejvyšší správní soud ve věci C-43/14 předložil předběžnou otázku usnesením ze dne 18. prosince 2013.

Věc C-43/14 se dotýká daňové problematiky, kdy předmětem daně bylo bezúplatné nabytí povolenek na emise skleníkových plynů pro výrobu elektřiny. Nejvyšší správní soud se tázal, zda je třeba článek 10 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES ze dne 13. října 2003, o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství a o změně směrnice Rady 96/61/ES, vykládat v tom smyslu, že brání uplatnění takových vnitrostátních předpisů, které podrobují bezplatné přidělení emisních povolenek v příslušném období darovací daní.

Alžbeta Kondelová

[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

[2] Viz rozsudek ze dne 15. ledna 2014 ve věci C-176/12 *Association de médiation sociale*.

[3] Srovnaj rozsudek ze dne 4. října 2011 ve věci C-403/08 a C-429/08, *Football Association Premier League a další*.

[4] Viz § 6 odst. 2 zákona o daních z příjmů.

[5] Zejména rozsudky ze dne 3. října 2006 ve věci C-290/04, *FKP Scorpio Konzertproduktionen*, ze dne 9. listopadu 2006 ve věci C-433/04, *Komise v. Belgie*, ze dne 22. prosince 2008 ve věci C-282/07, *Truck Center* a ze dne 18. října 2012 ve věci C-498/10, X.

[6] Rozsudek ze dne 26. září 2000 ve věci C-478/98 *Komise v. Belgie*, rozsudek ze dne 4. března 2004 ve věci C-334/02, *Komise v. Francie*, rozsudek ze dne 9. listopadu 2006 ve věci C-433/04, *Komise v. Belgie*.

Oblasti/soudy	Celkem	Civil	Trest	Správa
I. a II. stupeň	14	6	1	7
NS/NSS	19	2	0	17
Jiné	2	1	0	1
PODANÝCH PŘEDBĚŽNÝCH OTÁZEK ZA ČR				35

Judikatura nejvyšších soudů s evropským prvkem

Česká republika: Nejvyšší soud

Usnesení sp. zn. 20 Cdo 1851/2013 ze dne 30. prosince 2013

Právní předpis aplikovatelný na uznání a výkon rozhodnutí o vyživovací povinnosti

V uvedeném rozhodnutí Nejvyšší soud posuzoval komplikovanou otázku aplikovatelnosti pramenů vnitrostátního, mezinárodního a unijního práva z hlediska uznání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti, vydaného 10. srpna 2010 Obvodním soudem pro rodinné záležitosti v Kaufbeurenu (Německo).

Dne 10. března 2011 bylo oprávněnou zahájeno před českými soudy řízení o výkon rozhodnutí. Protože oprávněná s návrhem nařízení výkonu rozhodnutí nepodala návrh na prohlášení vykonatelnosti exekučního titulu v České republice, ani v návrhu na nařízení výkonu neuvedla, že takový návrh podala v samostatném řízení, bylo nutné určit, zda je v daném případě možno výkon rozhodnutí nařídít bez nutnosti exequatur, potažmo tedy jakým předpisem se uznání a výkon v daném případě bude řídit. V úvahu připadal zejména zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním („ZMPS“), nařízení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností, nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech („Brusel I“) a konečně haagská Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti ze dne 2. října 1973 („Haagská úmluva z roku 1973“). Nejvyšší soud s ohledem na časovou působnost vyloučil použití nařízení č. 4/2009. Z nařízení Brusel I (čl. 38) ve spojení s příslušnými ustanovení ZMPS vyplývá, že exekuční titul může být vykonán v exekučním řízení jen tehdy, pokud byl pravomocným rozhodnutím prohlášen za vykonatelný na území státu, který jej vykonává. Odvolací soud proto dle názoru Nejvyššího soudu pochybil, pokud usoudil, že podmínky pro nařízení výkonu byly splněny a současně nevážil, zda lze postupovat podle mezinárodní smlouvy týkající se vymáhání výživného, konkrétně Haagské úmluvy z roku 1973.

V této souvislosti bylo ovšem nutné posoudit vztah mezi nařízením Brusel I a Haagskou úmluvou z roku 1973, která ve vztahu k nařízení (v souladu s čl. 71 Brusel I) představuje speciální úpravu. S odkazem na judikaturu Soudního dvora (zejména rozsudek ve věci C-533/08 TNT Express Nederland ze dne 4. května 2010) Nejvyšší soud uvedl, že v rámci Unie lze použít pravidla uznávání a výkonu rozhodnutí stanovená zvláštními smlouvami přednostně před nařízením Brusel I pouze v rozsahu, v němž jsou dodrženy zásady volného pohybu soudních rozhodnutí a vzájemné důvěry ve výkon spravedlnosti. Smyslem této úpravy je minimalizovat formální požadavky při výkonu rozhodnutí, jímž je vymáháno výživné. Teleologickým výkladem nařízení Brusel I tak lze dospět k závěru, že i s ohledem na slabší postavení oprávněné strany a sledování nejlepšího zájmu dítěte je nutné v daném případě aplikovat § 65 ZMPS, podle nějž se uznání cizího rozhodnutí v majetkových věcech nevyslovuje zvláštním výrokem a cizí rozhodnutí je uznáno přihlednutím českého orgánu, ve spojení s čl. 13 Haagské úmluvy z roku 1973, který odkazuje co do řízení a uznání výkonu rozhodnutí na právo dožadného státu. Takový postup zajišťuje rychlejší a efektivnější výkon rozhodnutí o výživném.

Libor Havelka

Zdroj: Nejvyšší soud

Usnesení sp. zn. 28 Cdo 797/2013 ze dne 20. listopadu 2013

Mezinárodní příslušnost při vydání bezdůvodného obohacení vztahujícího se k nemovitosti na území ČR

Žalobci, kteří jsou společně s žalovaným podílovými spoluvlastníky nemovitosti - budovy na území ČR - se domáhali po žalovaném vydání bezdůvodného obohacení. Podle názoru žalobců žalovaný neplnil své povinnosti spoluvlastníka, zejména se nepodílel na nákladech souvisejících s budovou. Protože pozemek, na němž budova stojí, je pouze ve vlastnictví žalobců a mezi žalobci a žalovaným nebyla uzavřena smlouva o nájmu pozemku, docházelo dle názoru žalobců na straně žalovaného k bezdůvodnému obohacení ve výši obvyklého nájemného.

Okresní soud v Blansku shledal, že není dána mezinárodní příslušnost českých soudů a řízení zastavil. Podle zjištění Okresního soudu v Blansku se žalovaný dlouhodobě zdržuje v Německu, a nemá proto na území ČR bydliště ve smyslu čl. 59 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 („Brusel I“). Zároveň nelze pravomoc českých soudů založit ani dle čl. 5 – 7 nařízení Brusel I, stejně tak se žalovaný nepodřídil mezinárodní příslušnosti českých soudů ve smyslu čl. 24 nařízení Brusel I. Krajský soud v Brně usnesení soudu prvního stupně potvrdil s dodatkem, že v dané věci se nejedná ani o výlučnou pravomoc dle čl. 22 nařízení.

S ohledem na čl. 2 nařízení, podle nějž mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto státu (nestanoví-li nařízení jinak),

Nejvyšší soud interpretoval pojem „bydliště“ v nařízení Brusel I. Protože nařízení v čl. 59 co do pojmu „bydliště“ odkazuje na právo státu fóra, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že za situace, kdy se žalovaný dlouhodobě zdržuje v Německu, nemá na území ČR bydliště ve smyslu nařízení Brusel I. Co do interpretace pojmu „bydliště“ v českém civilním procesu odkázal Nejvyšší soud na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. června 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004 a poukázal na nutnost odlišení tohoto pojmu od trvalého nebo obvyklého pobytu.

Uvedené ale nic nemění na možnosti založit mezinárodní příslušnost českých soudů na základě jiného ustanovení nařízení Brusel I podle tzv. na výběr dané příslušnosti, která představuje výjimku ze základního pravidla v čl. 2 nařízení. Nejvyšší soud následně s odkazem na judikaturu Soudního dvora interpretoval čl. 5 odst. 3 nařízení, stanovující mezinárodní příslušnost ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti. Protože pod kvazidelikt lze zařadit i nároky z bezdůvodného obohacení, je v daném případě příslušný soud v místě, kde došlo nebo může dojít ke škodné události (čl. 5 odst. 3 nařízení). Nejvyšší soud proto zrušil rozhodnutí soudů nižších stupňů a vrátil věc Okresnímu soudu v Blansku k dalšímu řízení.

Libor Havelka

Německo: Bundesgerichtshof a Bundesverfassungsgericht

Rozhodnutí sp. zn. XI ZR 66/13 ze dne 17. prosince 2013

Účinnost doložky o odměně za výpis z účtu

Senát Spolkového nejvyššího soudu příslušný pro věci týkající se bankovního práva posuzoval neúčinnost doložky stanovující výši poplatku za vyhotovení výpisu z účtu vůči spotřebiteli. Sdružení na ochranu spotřebitelů (dále jen „Sdružení“) se na základě zákona o žalobách na opomenutí jednání v oblasti spotřebitelského práva a jiných porušení domáhalo, aby banka přestala vůči spotřebitelům uplatňovat doložku, která stanovovala cenu 15 EUR za vyhotovení výpisu z účtu, protože doložka nepřiměřeně znevýhodňovala spotřebitele. Dle Sdružení bylo paušální stanovení poplatku za vyhotovení výpisu z účtu v rozporu s § 675d odst. 3

větou druhou BGB. Zemský soud žalobu zamítl, ale odvolací soud žalobcům vyhověl, načež podala žalovaná banka dovolání.

Německý zákon provádějící směrnici o platebních službách na vnitřním trhu (dále jen „směrnice“) vyžaduje, aby byla výše poplatku za službu stanovena vždy pro konkrétní smluvní vztah. Dle směrnice by měl spotřebitel bez dodatečného poplatku obdržet základní informace o provedených platebních transakcích, stejně jako informace o platebních transakcích za každý měsíc. Strany by však měly mít možnost dohodnout se na poplatcích za častější nebo doplňující in-

přičemž dle článku 32 odst. 3 směrnice musí být tyto poplatky přiměřené a musí odpovídat skutečným nákladům poskytovatele platebních služeb.

Doložka ve všeobecných obchodních podmínkách je podle § 307 BGB neúčinná, pokud v rozporu s požadavkem dobré víry nepřiměřeně znevýhodňuje jednu smluvní stranu. Domněnka existence nepřiměřeného znevýhodnění platí, pokud je doložka v rozporu se základními principy zákona, od něhož se odchyluje, nebo pokud omezuje práva a povinnosti spojené se smlouvou do té míry, že ohrožuje dosažení účelu smlouvy. V daném případě se jedná se o pravidlo obsažené v § 675d odst. 3 větě druhé BGB, dle něhož ve shodě se směrnicí musí být odměna za vyhotovení výpisu z účtu přiměřená a stanovena ve výši skutečných nákladů banky. Toto pravidlo se vztahuje i na poplatky za častější nebo doplňující informace anebo za informace poskytované jinými prostředky, které banka poskytuje na žádost uživatele. Žalovaná banka uvedla, že náklady na zpracování žádostí uživatelů o výpis z účtu, které se vztahují k datům za období do šesti měsíců, jsou cca 10 EUR, přičemž tyto žádosti tvoří přibližně 80 % případů. Náklady na zpracování ostatních požadavků, tj. vztahujících se k datům za období delší než šest měsíců, jsou však podstatně vyšší. Banka připustila, že rozlišování mezi těmito dvěma skupinami zákazníků je bez dalšího možné.

Spolkový nejvyšší soud se ztotožnil se závěry učiněnými odvolacím soudem. Napadená doložka ve vztahu

ke spotřebiteli porušovala § 675d odst. 3 větu druhou BGB, protože paušální poplatek ve výši 15 EUR za každý výpis z účtu nebyl založen na skutečných nákladech žalované banky a doložka tedy byla podle § 307 BGB neúčinná. Výše poplatku měla být stanovena na základě konkrétních nákladů vynaložených bankou na vyhotovení toho kterého výpisu, přičemž paušalizace nákladů by byla přípustná pouze v případě rozsáhlých homogenních skupin uživatelů. Samotná banka připustila, že uživatele bylo možné rozlišovat podle toho, za jaké období požadovali výpisy. Spolkový nejvyšší soud navíc zjistil, že náklady na požadavky většiny uživatelů byly nižší, než paušálně stanovený poplatek. Uzavřel proto, že ze strany banky došlo k porušení § 675d odst. 3 věty druhé BGB. Dovolání banky tak nemůže být úspěšné, přestože průměrné náklady na vyhotovení výpisu činí cca 19 EUR. Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu a § 675d BGB totiž zakazují křížové subvencování vyšších nákladů menšiny uživatelů většinou.

Spolkový nejvyšší soud tedy uzavřel, že doložka stanovující cenu 15 EUR za vyhotovení výpisu z účtu je podle § 307 ve spojení s § 675d BGB neúčinná vůči spotřebitelům, neboť výše poplatku nebyla založena na skutečných nákladech banky, když navíc bylo bez dalšího možné rozlišit uživatele s výrazně nižšími náklady na vyhotovení výpisů z účtu od uživatelů s náklady vyššími. Spolkový nejvyšší soud proto zamítl dovolání žalované banky.

Usnesení sp. zn. BvR 2728/13 ze dne 14. ledna 2014

Předběžná otázka – jednání Evropské centrální banky *ultra vires*

Německý Spolkový ústavní soud předložil Soudnímu dvoru Evropské unie několik předběžných otázek, a to v rámci řízení vztahujícího se k rozhodnutí Výkonné rady Evropské centrální banky ze dne 6. září 2012, o technickém charakteru přímých monetárních transakcí (tzv. outright monetary transactions, dále jen „rozhodnutí o OMT“). Spolkový ústavní soud se na Soudní dvůr obrátil s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce poprvé. Předběžné otázky se týkají toho, zda je rozhodnutí o OMT slučitelné s primárním právem Evropské unie. Podle Ústavního soudu totiž existují důvody k předpokladu, že uvedeným rozhodnutím Evropská centrální banka překračuje svoje pravomoci v oblasti měnové politiky, čímž zasahuje do pravomocí členských států, a zároveň porušuje zákaz měnového financování rozpočtu. Co se týče skutkového stavu věci, stěžovatelé předně zpochybňují účast Německé

spolkové banky na implementaci rozhodnutí o OMT a dále vytykají německé spolkové vládě a spolkovému sněmu, že ve věci rozhodnutí o OMT nejednaly. Dotčené rozhodnutí předpokládá, že Evropský systém centrálních bank (národní centrální banky členských států) může na sekundárním trhu nakupovat vládní dluhopisy vybraných členských států, a to v neomezeném množství, pokud se tyto členské státy účastní reformačního programu. Připomeňme, že jde o dluhopisy zadlužených a problémových států. Deklarovaným cílem rozhodnutí o OMT je zabezpečení vhodné monetární politiky a její konzistentnost, resp. jednotnost. O tom, že rozhodnutí Spolkového ústavního soudu není úplně jednoznačné, svědčí skutečnost, že dva soudci druhého senátu připojili oddělená stanoviska. Soudkyně Lübbe-Wolff se domnívá, že soud v této věci překročil svou pravomoc, a měl ná-

vrh odmítnout jako nepřipustný. Otázka, jak spolkový sněm a spolková vláda reagují na porušení svrchovaných práv Německa, je otázkou politického uvážení. Soudce Gerhardt rovněž považuje stížnost za nepřipustnou. Usnesení senátu dle jeho názoru rozšiřuje možnosti jednotlivce k zahájení řízení bez vztahu ke hmotnému základnímu právu, resp. k přezkumu aktů unijních institucí Spolkovým ústavním soudem. Jak již bylo zmíněno, rozhodnutí o OMT umožňuje nákupy vládních dluhopisů jednotlivých členských států eurozóny. Dle názoru Spolkového ústavního soudu rozhodnutí může být neslučitelné s články 119 a 127, odst. 1 a 2 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“) ve spojení s články 17 a násl. Statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky (dále jen „Statut“), jakož i v rozporu s článkem 123 SFEU. Spolkový ústavní soud vyjádřil v rozsáhlém odůvodnění usnesení obavy ohledně platnosti rozhodnutí o OMT z důvodu překročení oprávnění Evropské centrální banky, porušení zákazu měnového financování rozpočtů členských států a neztotožnil se ani s odůvodněním rozhodnutí o OMT. Pravomoci Evropské centrální banky jsou zakotveny v člancích 119 a 127 SFEU a v člancích 17 a násl. Statutu a jsou omezeny na výkon měnové politiky. Vedle toho je Evropskému systému centrálních bank povoleno toliko podporovat obecnou hospodářskou politiku. Ve světle těchto zásad pravomoci Evropské centrální banky nezahrnují jednání předpokládané rozhodnutím o OMT. Článek 123 SFEU navíc zakazuje Evropské centrální bance nebo centrálním bankám členských států mimo jiné přímý nákup dluhových nástrojů členských států. Spolkový ústavní

soud uvedl, že článek 123 SFEU zakazuje nákup státních dluhopisů „přímo“ od emitujících členských států, čili nákup na primárním trhu, zatímco rozhodnutí o OMT povoluje nákup dluhopisů na trhu sekundárním. Zákaz stanovený článkem 123 SFEU však není omezený a je nutno ho chápat široce. Rozhodnutí o OMT tak porušuje, resp. obchází zákaz měnového financování rozpočtu. Odůvodnění Evropské centrální banky argumentující tím, že rozhodnutí o OMT má za cíl napravit poruchu transmisního mechanismu měnové politiky, rovněž nezmírnilo pochybnosti Spolkového ústavního soudu.

Spolkový ústavní soud požádal Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o předběžných otázkách týkajících se výkladů článků 119, 123 a 127 SFEU, jakož i článků 17 až 24 Statutu. Ačkoliv jde o první předběžnou otázku Spolkového ústavního soudu, soud podrobněji nerozebírá, proč se konečně rozhodl prolomit svou dosavadní praxi, která byla spíše zdrženlivá k pokládání předběžných otázek. Spolkový ústavní soud totiž v minulosti uznal svou povinnost za určitých okolností položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku [1], nicméně doposud v žádném konkrétním případě neshledal nutným přikročit k takovému postupu.

Soudní dvůr konstantně judikuje, že o překročení pravomoci unijních orgánů jde jen tehdy, je-li toto překročení zjevné [2]. Ačkoliv dle Spolkového ústavního soudu „existují významné důvody“ k závěru, že Evropská centrální banka překročila svoje pravomoci, není si tímto závěrem zcela jistý. Popsané obavy můžou být odstraněny právě výkladem unijního práva. Spolkový ústavní soud tak vybízí Soudní dvůr, aby se opětovně vyjádřil k otázce překročení pravomocí vyplývajících z primárního práva unijním orgánem. Děje se tak ve věci rozhodnutí Evropské centrální banky, proti jehož zavedení hlasovala Německá centrální banka jako jediná, protože ho nepovažuje za řešení krize. Prolomil tedy Spolkový ústavní soud svou vyhýbavou praxi vůči Soudnímu dvoru proto, že v tomto postupu vidí šanci na zvrácení rozhodnutí o OMT? Anebo chce mít od Soudního dvora nejprve potvrzení, že rozhodnutí o OMT skutečně vyhovuje zásadám unijního práva, než jej přijme za své?

Lucia Hudecová

[1] Bobek, Michal. Předběžná otázka v komunitárním právu. Linde, 2005, str. 72

[2] Srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 22. listopadu 2001, č. C 110/97, ve věci *Nizozemsko proti Komisi*, odst. 61, 62, nebo rozsudek Soudního dvora ze dne 22. listopadu 2001, C-110/97, ve věci *Nizozemsko proti Komisi* ze dne 29. října 1980, č. 138/79, ve věci *SA Roquette Frères proti Radě Evropských společností*, a další.

Slovensko: Najvyšší súd

Rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 292/2013 ze dne 17. prosince 2013

Návrat nezletilých dětí do země obvyklého pobytu

Zdroj: <https://commons.wikimedia.org/wiki/User:Lonpicman>

Případ se týkal procesu dokazování ve věci návrhu otce na nařízení návratu nezletilých dětí ze Slovenské republiky do země obvyklého původu, Itálie. Rozsudkem italského soudu byly děti svěřeny do výlučné osobní péče otce, přičemž matka děti neoprávněně přemístila na Slovensko. Okresní soud Bratislava I nařídil návrat nezletilých do Itálie. Soud nepřihlédl k námitkám matky, že má k výchově lepší podmínky, neboť tyto skutečnosti hodnotil italský soud, a nezjistil ani existenci nebezpečí, že návrat do země obvyklého pobytu vystaví děti fyzické a psychické újmě. Krajský soud jeho rozhodnutí jako věcně správné potvrdil. V dovolání matka namítla, že v řízení nebyly provedeny všechny důkazy, zejména výslech nezletilých, resp. že nebyl přezkoumán jejich názor jiným způsobem. Tím došlo k porušení čl. 13 Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (dále jen „Úmluva“), článku 11 odst. 2 Nařízení Rady č. 2201/2003 a zákona o rodině. Dále namítla porušení zásady respektování nejlepšího zájmu dítěte, neboť děti začaly v meziobdobí navštěvovat školní a předškolní zařízení na Slovensku, adaptovaly se tam, a komunikují ve slovenském jazyce.

Nejvyšší soud předně uvedl, že neprovedení důkazů navržených účastníkem v zásadě nelze považovat za odnětí možnosti účastníka jednat před soudem. Účastníci jsou sice povinni navrhnout důkazy, nicméně je to soud, kdo rozhoduje o jejich provedení. Na druhé straně neprovedení důkazu, jenž je způsobilý prokázat skutečnosti mající podstatný význam pro rozhodnutí ve věci, lze považovat za vadu ve smyslu § 237 písm. f) slovenského o. s. ř. [1]. Důsledkem takového postupu je porušení zásady rovnosti zbraní a principu kontradiktornosti občanského soudního řízení, resp. práva účastníka na spravedlivý soudní proces. Rozhodnutí soudu musí předcházet spolehlivé zjištění skutkového

a dokazování odpovídající zárukám spravedlivého procesu dle čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Při rozhodování o návratu dítěte do jiného státu musí soud přezkoumat i důvody, jež by mohly mít vliv v případě, že od neoprávněného přemístění dítěte uplynulo delší časové období, přičemž obě strany soudního řízení by měly mít možnost vyjádřit se. Při rozhodování o nenavrácení dítěte dle článku 13 Úmluvy se posoudí, jak se dítě adaptovalo na nové prostředí, a zda by jeho návrat představoval riziko pro jeho další vývoj nebo nikoliv. Uvedené skutečnosti lze zjišťovat prostřednictvím kolizního opatrovníka, nepostačuje však pouhý odkaz na jeho písemnou zprávu. Justiční orgán odmítne nařídít návrat dítěte i v případě, že ono samo nesouhlasí s návratem. Nejvyšší soud zdůraznil přednost zásady nejlepšího zájmu dítěte zakotvené jak v Úmluvě, tak v Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, nad právy rodičů. Soudy nižších stupňů měly vyslechnout kolizního opatrovníka a zohlednit změnu v chování dětí, které se cítí být ohroženy případným odloučením od matky, případně přizvat k řízení znalce. Nejvyšší soud proto uzavřel, že nevyslechnutím kolizního opatrovníka nezletilých dětí ohledně skutečností podstatných pro rozhodnutí ve věci, neposouzení změn v chování dětí znalcem a nevyslechnutí jich samotných, byť prostřednictvím kolizního opatrovníka, vyústilo v postup, jímž byla nezletilým odňata možnost jednat před soudem ve smyslu § 237 písm. f) slovenského o. s. ř. Nejvyšší soud proto zrušil napadené rozhodnutí krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Lucia Hudecová

[1] Ustanovení stanoví přípustnost dovolání z důvodu, že účastníkovi řízení byla postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.

Francie: Cour de cassation

Rozhodnutí č. 10-15.890 ze dne 22. ledna 2014

Soudní příslušnost při porušení majetkových autorských práv

Cour de cassation vydal poté, co obdržel od Soudního dvora odpověď na svoji předběžnou otázku (rozsudek ve věci C-170/12 ze dne 3. října 2013), rozhodnutí v případě Pinckney. V daném případě Peter Pinckney, hudebník domicilovaný v Toulouse (Francie), žaloval u francouzských soudů rakouskou společnost, která dle jeho tvrzení bez svolení vyrobila CD disky s jeho písněmi. Tyto CD disky následně dvojice britských společností prodávala prostřednictvím internetových stránek, dostupných i ve Francii. V souzené věci tak vyvstala otázka interpretace čl. 5 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 („Brusel I“), určující kritérium soudní příslušnosti ve věcech týkajících se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti. Konkrétně se jednalo o problém, zda za daných skutkových okolností pouhá dostupnost relevantní internetové stránky z daného členského státu postačí k tomu, aby soudy tohoto členského státu měly pravomoc věc rozhodnout nebo je k založení pravomoci nutná přítomnost dalších faktorů (např. ověření, zda

byly nahrávky cíleně určeny k prodeji publiku v daném členském státě apod.). Cour de cassation aplikoval závěry Soudního dvora a rozhodl, že dostupnost dané internetové stránky ve Francii může implikovat vznik škody ve smyslu čl. 5 odst. 3 nařízení Brusel I v tomto členském státě, a postačuje tak k založení pravomoci francouzských soudů. Francouzské soudy jsou nicméně příslušné pouze k rozhodnutí o škodě, ke které došlo ve Francii. Uvedené rozhodnutí je důležité i z toho důvodu, že podle většinové dosavadní judikatury francouzských soudů pouhá dostupnost internetových stránek ve Francii nepostačovala k založení pravomoci francouzských soudů, ale vyžadovalo se prokázání zaměření činnosti, služby nebo výrobku na francouzskou veřejnost (viz např. rozhodnutí Cour de cassation č. 02-18.381 ze dne 11. ledna 2005, rozhodnutí Cour d'appel de Paris z 6. června 2007, rozhodnutí Cour de cassation č. 10-12.272 ze dne 29. března 2011).

Rozhodnutí č. 13-87.888 ze dne 22. února 2014

Extradice a retroaktivní působení trestních předpisů v žádajícím členském státě

V dané věci Cour de cassation posuzoval rozhodnutí Cour d'appel de Paris, který vyhověl žádosti Rwandské republiky o extradici osoby M. X. stíhané za spáchání genocidy a zločinů proti lidskosti v období od dubna do července 1994. Klíčovým se stalo posouzení trestnosti spáchaných činů podle rwandského práva v době jejich spáchání, s ohledem na požadavek čl. 693-3 odst. 1 francouzského trestního řádu, podle něž uvedené představuje jednu z podmínek extradice. Cour de cassation odmítl argumentaci Cour d'appel, dle níž sice rwandské předpisy výslovně nekriminalizovaly dané trestné činy až do přijetí ústavního zákona z 30. srpna 1996, ale souběžná aplikace Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia z 9. prosince 1948 a Úmluvy o nepromlčitelnosti válečných zločinů a zločinů proti lidskosti z 26. listopadu 1968, obě ratifikované Rwandou v roce 1975, a stejně tak určitá ustanovení rwandského trestního zákoníku z roku 1980 postihující některé trestné činy podle obecného práva, které by za určitých okolností mohly představovat zločin genocidy nebo zločiny proti lidskosti, umožňují dospět k závěru, že stíhané činy kvalifikované jako genocida a zločiny proti lidskosti byly trestné v době jejich spáchání a jsou nepromlčitelné. Cour

d'appel svou argumentaci podpořil dále odkazem na rwandské ústavní zákony z 30. srpna 1996 a 19. června 2004, které kriminalizovaly skutky spáchané před vyhlášením zákona a dále na druhý odstavec čl. 15 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, ratifikovaného Rwandou v roce 1975, a druhý odstavec čl. 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, umožňující výjimku z principu zákonnosti trestných činů a trestu. Cour de cassation nicméně uvedl, že ačkoli zločin genocidy a zločiny proti lidskosti byly v době spáchání těchto zločinů upraveny mezinárodními nástroji, za situace, kdy v této době ve rwandském právu absentovala přesná definice těchto zločinů a určení trestu, princip zákonnosti trestní represe zakotvený v Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod, které mají ve francouzském právu ústavní charakter, brání tomu, aby dané skutky byly posuzovány jako trestné podle zákona žádajícího státu. Podmínky čl. 693-3 odst. 1 francouzského trestního řádu proto nebyly splněny a žádosti o extradici nebylo vyhověno.

Libor Havelka

Velká Británie: The Supreme Court

Rozhodnutí [2014] UKSC 1 ze dne 15. ledna 2014

K obvyklému pobytu dítěte

Britský Nejvyšší soud se začátkem roku vyjádřil k zajímavé problematice týkající se konceptu místa obvyklého pobytu dítěte. Předmětem jeho posouzení se stala především otázka, zda může soud při určování obvyklého pobytu (ve smyslu nařízení Brusel II bis) zohlednit duševní rozpoložení (*state of mind*) adolescentního dítěte, a to zejména za situace, kdy pobývá v zemi pouze krátkou dobu.

Případ se týkal žádosti matky žijící ve Španělsku o navrácení dětí v režimu Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí. Všechny děti („T“ – 13 let, „L“ – 11 let, „A“ – 9 let a „N“ – 5 let) se narodily v Anglii, kde spolu s rodiči pobývaly až do července 2012. Ve Španělsku trávily pouze prázdniny. V červenci 2012 se vztah rodičů rozpadl a matka s dětmi odcestovala do Španělska. Dne 23. prosince 2002 děti navštívily otce v Anglii s tím, že se dne 5. ledna 2013 měly vrátit zpátky do Španělska. Krátce před odletem chlapci L a A schovali cestovní pasy, což návrat znemožnilo a od té doby děti pobývají s otcem v Anglii. High Court rozhodl o navrácení dětí do Španělska. Uznal sice, že nejstarší dívka T se návratu brání, přesto rozhodl, že by se měla vrátit do Španělska společně s mladšími sourozenci. Odvolací soud toto rozhodnutí zvrátil ve vztahu k nejstarší T, přičemž High Court se měl v tomto kontextu znova zabývat i návratem tří mladších sourozenců. Nejvyšší soud dospěl jednomyslně k závěru, že duševní rozpoložení nejstarší T by mělo být pro určení místa obvyklého pobytu relevantní. Neztotožnil se tak se závěrem, že T měla ke dni 5. ledna 2013 obvyklý pobyt ve Španělsku a vrátil věc k novému posouzení soudu nižší instance. Stejně tak vrátil k novému posouzení závěry o obvyklém pobytu tří mladších sourozenců, neboť nové posouzení by mělo být učiněno ve vztahu ke všem sourozencům. Lord Wilson (ke kterému se připojili další dva soudci) zdůraznil, že v situaci, kdy se dítě řádně přestěhuje s rodičem do jiné země, v níž má rodič obvyklý pobyt, bude velmi neobvyklé, aby v dané zemi obvyklý pobyt nezískalo spolu s rodičem. Ve zvláště nezvyklých případech ale musí být dán prostor pro jiný závěr, přičemž toto konstatování se týká i mladších dětí. Čím je však dítě starší, tím musí být posouzení inte-

grace v novém prostředí pečlivější a musí jít nad rámec povrchních indicií. Zdůrazňuje ale, že relevantní by mělo být duševní rozpoložení dítěte, nikoliv jeho „přání“, „názory“, „úmysly“ a „rozhodnutí“, což jsou termíny použité soudy nižších stupňů; tato označení Nejvyšší soud nepovažuje za příhodná. Z posudku specializované pracovnice [1] vypracovaného na základě rozhovorů s dětmi vyplynulo, že se děti ve Španělsku necítily být integrované. Není ale zřejmé, zda bylo do úvahy bráno přímo duševní rozpoložení nejstaršího dítěte. Lord Wilson zdůraznil, že v zásadě by mělo být zohledněno duševní rozpoložení adolescentního dítěte; u mladších dětí duševní rozpoložení samo o sobě nemá potenciál změnit závěry o obvyklém bydlišti. Soud dále zdůraznil důležitý prvek, a to přítomnost nejstarší sestry v životě mladších sourozenců. V případě, že by soud dospěl k závěru, že T o obvyklý pobyt ve Spojeném království nepřišla, musel by zhodnotit, zda tato skutečnost ovlivňuje určení obvyklého pobytu u mladších sourozenců. Určení místa obvyklého pobytu tak musí být opětovně provedeno ve vztahu ke všem čtyřem sourozencům. Mírně odlišný postoj k posouzení obvyklého pobytu u mladších sourozenců zaujala Lady Hale (ke které se připojil Lord Sumption), dle které je duševní rozpoložení mladších sourozenců stejně důležité, jako duševní rozpoložení adolescentního dítěte. Věk při posouzení samozřejmě hraje svou roli: u malého dítěte je místo jeho pobytu determinováno osobou, se kterou bydlí (rodičem), ale jakmile začne chodit do školy, jeho sociální prostředí se rozšíří a je nutné posuzovat vícero faktorů.

Britský Nejvyšší soud tak v podstatě vyšel z definice obvyklého pobytu tak, jak jej vykládá Soudní dvůr [2], který klade důraz sociální a rodinné prostředí dítěte. Mírně však upozadil jeden z klíčových faktorů – obvyklý pobyt rodiče – a zdůraznil duševní rozpoložení dítěte v prostředí. Současně však uvedl, že se jedná o velice specifický případ a daný výklad tak bude dopadat na minimum případů.

Alžbeta Kondelová

[1] Pracovnice tzv. „Cafcass“ – Children and Family Court Advisory and Support Service

[2] Viz zejména rozsudek ze dne 22. prosince 2010, ve věci C-497/10 Barbara Mercredi proti Richardu Chaffovi.

Judikatura Soudního dvora Evropské unie

Věc C-452/12 Nipponkoa: vztah nařízení Brusel I a CMR

Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 19. prosince 2013 (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Landgericht Krefeld – Německo) – Nipponkoa Insurance Co. (Europe) Ltd proti Inter-Zuid Transport BV za přítomnosti DTC Surhuisterveen BV

Společnost Canon pověřila v srpnu 2007 společností Nippon Nederland a Nippon Euro silniční přepravou nákladu svých výrobků z Nizozemí do Německa. Nippon Euro pověřila provedením přepravy společnost Inter-Zuid Transport, která následně pověřila přepravou další subdodavatelské společnosti. V místě dodání došlo k odcizení části nákladu a vzniku škody. Společnost Canon v Německu podala žalobu na náhradu škody vůči společnostem Nippon Nederland a Nippon Euro, které se zavázaly soudním smírem k úhradě částky 500 000 EUR. Pojistitel odpovědnosti za škodu společností Nippon Nederland a Nippon Euro, společnost Nipponkoa Insurance, podala v Německu regresní žalobu proti Inter-Zuid Transport, domáhajíc se uložení povinnosti úhrady 500 000 EUR jakožto částky zaplacené společností Canon. Ještě před tím však Inter-Zuid Transport v Nizozemí dosáhla vydání negativního určovacího rozsudku, podle nějž Inter-Zuid Transport odpovídala za škodu pouze do maximální výše stanovené v čl. 23 Úmluvy o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR), tedy do maximálně 8,33 zúčtovacích jednotek za kilogram chybějící hrubé hmotnosti. Společnost Inter-Zuid Transport následně v řízení o regresní žalobě před německými soudy tvrdila, že s ohledem na existenci rozsudku nizozemského soudu zakládajícího překážku věci rozsouzené, nelze podle ustanovení upravujících překážku litispendence v nařízení č. 44/2001 („Brusel I“) a CMR v řízení pokračovat. Landgericht Krefeld přerušil řízení a předložil Soudnímu dvoru předběžnou otázku, jejíž podstatou je problém, zda čl. 71 nařízení Brusel I, upravující vztah nařízení k mezinárodním smlouvám, brání výkladu CMR, podle nějž **existence negativního určovacího rozsudku** vydaného soudem v jednom členském státě umožňuje podání regresní žaloby k soudu jiného členského státu.

Předběžné otázky:

- 1) Brání článek 71 nařízení Brusel I výlučně autonomnímu výkladu mezinárodní smlouvy, anebo je při použití takové smlouvy třeba zohlednit rovněž cíle a zásady, na nichž spočívá uvedené nařízení?
- 2) Brání článek 71 nařízení Brusel I výkladu mezinárodní smlouvy, podle kterého určovací žaloba, o níž bylo rozhodnuto v jednom členském státě, nebrání následně podané žalobě na plnění v jiném členském státě, pokud tato smlouva v tomto ohledu umožňuje též výklad, který je v souladu s článkem 27 nařízení č. Brusel I?

Výrok:

Co se týče první otázky, Soudní dvůr odkázal na svoji předchozí judikaturu (rozsudek ve věci C-533/08 TNT Express Nederland ze dne 4. května 2010), s tím, že čl. 71 nařízení Brusel I v obecné rovině brání takovému výkladu mezinárodní smlouvy, který nezaručuje dodržení cílů a zásad, na nichž nařízení Brusel I spočívá, a to za podmínek alespoň stejně příznivých, jako jsou podmínky v tomto nařízení (bod 39 rozsudku).

V rámci odpovědi na druhou otázku pak Soudní dvůr aplikoval toto obecné pravidlo na konkrétní problém paralelní úpravy litispendence v CMR a v nařízení Brusel I. Soudní dvůr jinými slovy posuzoval, zda by výklad CMR, podle nějž existence negativního určovacího rozsudku vydaného soudem v jednom členském státě umožňuje podání regresní žaloby k soudu jiného členského státu, zaručoval dodržení cílů a zásad, na kterých spočívá nařízení Brusel I. V této souvislosti Soudní dvůr připomněl, že podle jeho dřívější judikatury má návrh na vydání rozhodnutí, že žalovaný odpovídá za škodu a je mu uložena povinnost škodu uhradit, jako je regresní žaloba ve věci v původním řízení, a dřívější negativní určovací žaloba tohoto žalovaného, směřující k určení, že za uvedenou škodu neodpovídá, tentýž důvod a tentýž předmět (bod 42 a rozsudky ve věci C-406/92 Tatry ze dne 6. prosince 1994 a ve věci C-133/11 Folien Fischer a Fofitec ze dne 25. října 2012). Pokud by se čl. 31 odst. 2 CMR, upravující litispendenci, vykládal opačným způsobem, tedy že daná žaloba a daný rozsudek nemají tentýž důvod a tentýž předmět, nebyl by dodržen cíl

minimalizace rizika souběžných řízení, na němž je založena soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech v rámci Unie a potažmo nařízení Brusel I. Soudní dvůr proto uzavřel, že čl. 71 nařízení Brusel I musí být vykládán tak, že brání výkladu čl. 31 odst. 2 CMR, podle kterého negativní určovací žaloba nebo

rozsudek v jednom členském státě a regresní žaloba podaná z důvodu stejné škody mezi týmiž stranami nebo jejich právními nástupci v jiném členském státě nemají tentýž předmět a tentýž důvod.

Libor Havelka

Věc C-466/12 Svensson: hypertextové odkazy na autorské články

Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. února 2014 Nils Svensson a další proti Retriever Sverige AB.

V předběžné otázce se švédský soud Soudního dvora tázal na výklad článku 3 odst. 1 směrnice 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti. V původním sporu žalobci – autoři novinových článků zveřejňovaných v novinách *Göteborgs-Posten*, podali žalobu proti společnosti Retriever Sverige, jež provozovala internetovou stránku s hypertextovými odkazy na články zveřejněné na jiných internetových stránkách. Novináři se domáhali proti společnosti náhrady škody za použití článků (podle novinářů čtenářům nebylo zřejmé, že jsou přesměrováni na jinou stránku) bez jejich svolení a za porušení jejich výlučného práva zpřístupnit svá díla veřejnosti. Společnost se naopak bránila tvrzením, že poskytování seznamů internetových odkazů nezasahuje do autorského práva a nepřechází chráněná díla. Švédský soud Svea hovrätt přerušil řízení a předložil Soudnímu dvoru předběžnou otázku, v níž se ptal, zda poskytnutí hypertextových odkazů představuje sdělování díla veřejnosti ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice, a zda je rozhodující, zda je přístup k podobné stránce omezen a zda se odkaz otevírá na jiné stránce nebo nikoliv, a také zda může členský stát poskytnout výlučnému právu autora větší ochranu tím, že stanoví, že pojem „sdělování veřejnosti“ zahrnuje více úkonů, než uvádí samotný čl. 3 odst. 1 směrnice.

Odpověď Soudního dvora

Případ představuje další příspěvek do judikatury zabývající se zveřejňováním děl a autorským právem v kontextu online médií. V první sérii otázek ohledně povahy seznamů internetových odkazů na díla zveřejněná na jiných stránkách (kde jsou tato díla volně přístupná) Soudní dvůr předně zdůraznil, že pojem „sdělování veřejnosti“ zahrnuje dva kumulativní prvky: „sdělování“ a sdělování „veřejnosti“. Sdělování je nutno chápat v širokém smyslu tak, aby byla nositelům autorského práva zaručena vysoká úroveň ochrany (srov. rozsudek ze dne 4. října 2011 *Football Association*

Premier League a další, C-403/08 a C-429/08). Uvedení hypertextových odkazů na chráněná díla podle Soudního dvora představuje sdělování, jelikož umožňuje uživatelům k dotčenému dílu přístup (bez ohledu na to, zda jej využijí). Za veřejnost je nutno pokládat blíže neurčitý počet potenciálních adresátů – sdělování provozovatelem internetové stránky prostřednictvím hypertextových odkazů míří na všechny potenciální uživatele stránky. Na první pohled se tedy jeví, že provozovatel stránky uskutečňuje sdělování veřejnosti. Přesto však Soudní dvůr konstatoval, že aby se na takové sdělování, k jakému v původní věci došlo, vztahoval pojem „sdělování veřejnosti“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice je rovněž nezbytné, aby bylo určeno **nové veřejnosti** – tedy veřejnosti, kterou nositelé autorského práva nebrali v potaz při udělení svolení k prvotnímu sdělení veřejnosti (srov. i rozsudek ve věci C-306/05 *SGAE* ze dne 7. prosince 2006). Soudní dvůr přitom zastával názor, že seznamy hypertextových odkazů nesměřují na novou veřejnost a že pokud všichni uživatelé, kteří se k dílům dostali prostřednictvím hypertextových odkazů, mohli mít přímý přístup k těmto dílům i na prvotní stránce, byli součástí „původní“ veřejnosti, kterou nositelé autorského práva brali v potaz při udělení svého souhlasu k prvotnímu sdělení. Není přitom rozhodující, zda se dílo zpřístupňuje otevřením nové stránky nebo zda budí dojem, že je součástí stránky s odkazem. Soudní dvůr tedy uzavřel, že hypertextový odkaz na dílo zveřejněné a **volně přístupné na jiné stránce** je sdělováním veřejnosti, nicméně jelikož neexistuje **nová veřejnost**, nevyžaduje svolení nositelů autorského práva. Jinou situací by představovala okolnost, pokud by hypertextový odkaz umožňoval uživatelům stránky obejít původní omezující opatření stránky, na které byla díla prvotně zveřejněna.

V druhé části se Soudní dvůr zabýval otázkou, zda členské státy mohou poskytnout nositelům autorského práva větší ochranu, než zaručuje čl. 3 odst. 1 směrnice (v pojmu „sdělování veřejnosti“). Podle Soudního dvora by takový výklad ohrozil cíl sledova-

ný směrnici (odstranit rozdíly v právních předpisech a právní nejistotu související s ochranou autorského práva) a navíc by mohl negativně ovlivnit fungování vnitřního trhu. Soudní dvůr tak ve své podstatě v případě čl. 3 odst. 1 odmítl princip minimální harmonizace a také zdůraznil, že členské státy se musejí

zdržet sjednání jakékoliv úmluvy či dohody (např. ve smyslu čl. 20 Bernské úmluvy, jež umožňuje sjednávání zvláštních dohod mezi členskými státy), která by byla v rozporu s unijním právem.

Katarína Šipulová

Věc C-176/12 Association de médiation sociale: zásady Listiny a horizontální účinek

Rozsudek Soudního dvora ze dne 15. ledna 2014, Association de médiation sociale proti Union locale des syndicats CGT a další

O zajímavé předběžné otázce vztahující se k horizontálnímu účinku a rozdílu mezi právy a zásadami podle Listiny základních práv EU ve věci C-176/12 AMS jsme informovali již [ve třetím čísle](#) loňského bulletinu. Pro připomenutí – předběžná otázka francouzského Cour de cassation vzešla ze sporu mezi sdružením AMS, které má podporovat začlenění nezaměstnaných osob zpět na trh práce, a odborovým svazem Union Locale des Syndicats ohledně jmenování pana Laboubi jeho zástupcem. Vedení AMS však jmenování označilo za neplatné, jelikož AMS nedosahuje minimálního počtu 50 zaměstnanců potřebného pro vznik povinnosti zavádět opatření za účelem zastupování podle vnitrostátní právní úpravy (zákoník práce umožnil nepočítat jako zaměstnance osoby, se kterými je uzavřena smlouva na podporu zaměstnanosti v soukromém sektoru, veřejném sektoru a v sektoru veřejného zájmu, učně, a zaměstnance, se kterými je uzavřena smlouva o zvyšování odborné kvalifikace). S panem Laboubim následně AMS rozvázalo pracovní poměr. Podle odborového svazu je právní úprava obsažená ve vnitrostátním zákoníku práce v rozporu s unijním právem. Cour de cassation se na Soudní dvůr obrátil se dvěma zajímavými otázkami – v té první se ptal, zda může být právo pracovníka na informování a projednávání zakotvené v čl. 27 Listiny základních práv EU, tak, jak je upraveno ustanoveními směrnice 2002/14, uplatněno ve sporu mezi jednotlivci za účelem ověření slučitelnosti vnitrostátního opatření provádějícího unijní úpravu. Druhá otázka směřovala na samotné ověření slučitelnosti vnitrostátní úpravy s unijním právem. Zjednodušeně řečeno – předběžná otázka Cour de cassation směřovala na to, zda se lze článku 27 Listiny dovolávat ve sporu mezi jednotlivci s cílem, aby vnitrostátní ustanovení, jež je v rozporu s unijní úpravou, nebylo použito. Generální advokát Villalón ve svém stanovisku vyjádřil přesvědčení, že charakter článku 27 Listiny odpovídá spíše zásadě než právu (široký a nejasný rozsah) a nedopadá na individuální právní situace, nýbrž ukládá veřejným

orgánům povinnost sledovat určitý záměr a cíl.

Soudní dvůr se na rozdíl od generálního advokáta zabýval povahou ustanovení směrnice 2002/14, která byla ve Francii nesprávně implementována (srov. rozsudek ze dne 18. ledna 2007, *Confédération générale du travail a další*, C-385/05). Soudní dvůr zde zopakoval, že výklad, který by umožnil členským státům vyloučit ze stanovení počtu zaměstnanců podniku určitou kategorii zaměstnanců z důvodu jako v původním řízení, je neslučitelný s ustanoveními směrnice. Rovněž konstatoval, že v souladu s ustálenou judikaturou se jednotlivci mohou před vnitrostátními soudy dovolávat neprovedené směrnice, pouze pokud jsou její ustanovení bezpodmínečná a dostatečně přesná, což je podle názoru Soudního dvora i případ čl. 3 odst. 1 směrnice 2002/14, který splňuje všechny podmínky požadované k tomu, aby zakládal přímý účinek (srov. odst. 35), nicméně nikoliv ve sporech probíhajících **vylučně mezi jednotlivci** (srov. odst. 36). Dále Soudní dvůr připomněl, že byť byl vnitrostátní soud povinen vykládat vnitrostátní pravidla v souladu a světle znění a účelu směrnice, zásada tohoto konformního výkladu má meze spočívající v zákazu výkladu contra legem. Proto přistoupil až posledně k ověření, zda za situace, kdy Cour de cassation nemůže vnitrostátní úpravu vyložit v souladu se směrnicí, může být článek 27 Listiny samostatně nebo ve spojení s ustanovením směrnice 2002/14 uplatněn ve sporu mezi jednotlivci za účelem vyloučení použití vnitrostátního ustanovení, které je v rozporu s uvedenou směrnicí. Na rozdíl od generálního advokáta se Soudní dvůr vůbec nezabýval povahou článku 27 a rozdílem mezi právy a zásadami, nýbrž konstatoval, že ze znění článku 27 Listiny jasně vyplývá, že pro svůj plný účinek potřebuje upřesnění ustanoveními unijního nebo vnitrostátního práva, tudíž z něj nelze dovodit přímo použitelné právní pravidlo a nelze se jej, ani ve spojení se směrnicí, dovolávat ve sporu mezi jednotlivci.

Katarína Šipulová

Věc C-371/12 Petillo: náhrada škody za provoz motorového vozidla

Rozsudek Soudního dvora (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce) ze dne 23. ledna 2014

Žádost italského soudu o rozhodnutí o předběžné otázce se týkala problému náhrady škody v občanskoprávním sporu o odpovědnost z provozu motorových vozidel. V září roku 2007 motorové vozidlo ve vlastnictví pana Carla Petilla, které řídil pan Recchioni, narazilo do zadní části vozidla řízeného Enricem Petillo, kterému byla způsobena škoda na zdraví. Oba řidiči, Enrico a Carlo Petillo, podali na pojistitele pana Rechcioniho, společnost Unipol, žalobu o určení jeho výhradní odpovědnosti za uvedenou nehodu a zaplacení nemajetkové újmy. Italská právní úprava rozlišuje výpočet a výši náhrady u náhrady nemateriální újmy a nemateriální újmy způsobené dopravní nehodou (ta neobsahuje například náhradu morální újmy). Předkládací soud se domníval, že taková právní úprava, konkrétně čl. 139 zákoníku soukromého pojištění, nedodrжуje zásadu plného odškodnění za nemajetkovou újmu a předložil proto Soudnímu dvoru předběžnou otázku, v níž se ptal, zda je ve smyslu unijní úpravy přípustné, aby vnitrostátní zákonodárce omezil odpovědnost za nemajetkovou újmu, kterou nesou pojišťovny (osoby), jež jsou povinny ve smyslu unijní úpravy zajistit povinné pojištění škody z provozu motorových vozidel.

Soudní dvůr předně z důvodu časové a věcné působnosti vyloučil použití směrnice 2009/103. První a druhá směrnice, jež se na případ vztahují, ukládají členským státům povinnost zaručit, že občanskoprávní odpovědnost z provozu motorových vozidel bude kryta pojištěním a upřesňují, které typy škod a poškození bude toto pojištění kryt. Toto pojištění a krytí se však podle Soudního dvora neshoduje s rozsahem od-

škodnění na základě občanskoprávní odpovědnosti pojištěného, které je upraveno vnitrostátním právem (srov. rozsudek ze dne 24. října 2013, *Drozdzdovs*, C-272/12). Na druhou stranu, členské státy musí zaručit, že občanskoprávní odpovědnost z provozu motorových vozidel použitelná podle jejich vnitrostátního práva bude kryta pojištěním; vnitrostátní předpisy, které upravují náhradu škody za dopravní nehody tak nemohou zbavit první a druhou směrnicí jejich užitečného účinku (*effet utile*). Krytí škody na zdraví a jiných škod se tak stalo do výše stanovených částek vlastně povinným (srov. *Haasová*). Soudní dvůr dále zdůraznil, že pod pojem škoda na zdraví spadá jakákoli újma, pokud nárok na její náhradu zakládá vnitrostátní právo v občanskoprávní odpovědnosti pojištěného za zásah do fyzické nebo psychické integrity osoby.

Směrnice však v zásadě nebrání existenci specifických režimů v případech dopravních nehod, a to i když tyto režimy v případě některých nehmotných škod stanoví způsob určení rozsahu práva na náhradu škody, jenž je pro poškozeného méně příznivý, než by bylo určení náhrady škody při jiné než dopravní nehodě, pokud stanovené částky odpovídají minimálním částkám podle čl. 1 druhé směrnice a automaticky nevylučují nebo neúměrně neomezují právo poškozených na náhradu škody z povinného pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel. K takovému vyloučení ani omezení v projednávaném případě podle Soudního dvora nedošlo. Podle SDEU byla přiznaná částka adekvátní a odpovídající lehčím zraněním, době trvání invalidity a navíc umožňovala soudcům moderační právo. Soudní dvůr proto neshledal rozpor vnitrostátní úpravy s ustanoveními první a druhé směrnice EU.

Katarína Šipulová

Věc C-43/13 Kainz: k mezinárodní příslušnosti ve věcech odpovědnosti za vadné výrobky

Rozsudek Soudního dvora (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce) ze dne 16. ledna 2014 v řízení *Andreas Kainz proti Pantherwerke AG*

Počátkem roku upřesnil Soudní dvůr výklad formulace „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ z článku 5 odst. 3 nařízení Brusel I a poskytl tak další vodítko pro určení mezinárodní příslušnosti ve spo-

rech o odpovědnost za vadné výrobky. Žádost o předběžnou otázku byla předložena v rámci sporu mezi A. Kainzem, bydlícím v Salzburgu (Rakousko) a společností Pantherwerke AG se sídlem v Německu. Pan Kainz podal žalobu v souvislosti s úrazem, který utrpěl v Německu na kole vyrobeném společností Pantherwerke a který měl být způsoben výrobní vadou kola. Žalobu na náhradu škody podal v Rakous-

ku, neboť tam bylo kolo zakoupeno – místem příčinné souvislosti škodné události totiž bylo dle jeho výkladu místo, kde bylo kolo uvedeno do oběhu ve smyslu předání konečnému spotřebiteli. Rakouské soudy nižšího stupně příslušnost odmítly, Nejvyšší soud se ale Soudního dvora dotázal, jakým způsobem má být formulace „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ vykládána. Navrhl přitom tři možnosti výkladu: místem příčinné události může být a) místo sídla výrobce, b) místo, kde byl výrobek uveden na trh nebo c) místo, kde uživatel výrobek nabyt.

Soudní dvůr ve své odpovědi v první řadě připomněl, že ustanovení nařízení Brusel I je nutné vykládat autonomně, s odkazem na jeho systematiku a cíle. Zaměřil se na vztah nařízení Brusel I a Řím II a konstatoval, že i když unijní zákonodárce dle bodu 7 odůvodnění nařízení Řím II usiloval o zajištění souladu mezi danými právními nástroji, neznamená to, že ustanovení nařízení Brusel I musí být vykládána ve světle ustanovení Řím II. „*Zamýšlený soulad v žádném případě nemůže vést k tomu, že by byla ustanovení nařízení č. 44/2001 vykládána v rozporu s jeho systematikou a cíli*“, doplnil vzápětí. Ve vztahu k samotné otázce pak uvedl, že **místem příčinné události je v případě uplatnění odpovědnosti výrobce za vadný výrobek místo zhotovení dotyčného výrobku**. Takový závěr je dle Soudního dvora odůvodněn v první řadě snahou usnadnit shro-

máždění důkazů k prokázání dané vady. Je tak v souladu s účelem zvláštní příslušnosti stanovené v čl. 5 odst. 3 nařízení, tedy v souladu s existencí zvláště úzkého vztahu mezi sporem a soudem místa, kde ke škodné události došlo. Současně takové určení příslušnosti odpovídá podmínce předvídatelnosti pravidel o příslušnosti, jelikož obě strany sporu mohou rozumně předvídat, že soud místa zhotovení výrobku bude k rozhodnutí o sporu týkajícím se vady výrobku ten nejpočetnější. Soudní dvůr se naopak nepřiklonil k argumentu A. Kainze, týkajícího se nutnosti zohlednit zájem poškozeného a umožnění podat žaloby v místě jeho bydliště. Upozornil v první řadě na to, že čl. 5 odst. 3 nesměruje k zaručení zvýšené ochrany pro slabší stranu a současně poukázal na skutečnost, že ani výkladem pana Kainze by nebylo zaručeno podání žaloby v místě bydliště spotřebitele.

Ve věci *Kainze* tak Soudní dvůr drží dosavadní trend restriktivního výkladu pravidel o zvláštní příslušnosti a výklad formulace „místo, kde došlo nebo může dojít ke škodné události“ nerozšiřuje. Současně přináší zajímavý pohled na vzájemný vztah nařízení Brusel I a Řím II, když „nadržuje“ výklad v souladu se systematikou a cíli nařízení nad vzájemný soulad mezi právními nástroji.

Alžbeta Kondelová

Aktuální žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Občanské právo a ochrana spotřebitele

Věc C-537/13: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Lietuvos Aukšiausiasis Teismas (Litva) dne 14. října 2013 – Birutė Šiba v. Arūnas Devėnas

Právní služby poskytované v osobním zájmu – charakter spotřebitele a obchodníka – aplikace směrnice 93/13 na představitele svobodného povolání

Předběžné otázky

Je třeba fyzickou osobu, která je příjemcem právních služeb podle smluv o poskytování právních služeb uzavřených s advokátem za odměnu, přičemž tyto služby jsou poskytovány ve věcech, které pravděpodobně souvisejí s osobními zájmy této fyzické osoby (rozvod, rozdělení majetku nabytého za trvání manželství apod.), považovat za spotřebitele ve smyslu unijního práva v oblasti ochrany spotřebitele?

Je třeba advokáta (coby příslušníka „[svobodného] povolání“), který sepíše s fyzickou osobou smlouvu o poskytování právních služeb za odměnu, na jejímž základě se zavazuje poskytovat právní služby tak, aby fyzická osoba mohla dosáhnout cílů, které nesouvisejí s jejím zaměstnáním nebo povoláním, považovat za obchodníka pro účely unijního práva v oblasti ochrany spotřebitele?

Spadají smlouvy o poskytování právních služeb za odměnu, které advokát sepíše v rámci své profesní činnosti jako představitel svobodného povolání, do působnosti směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách?

Je-li třeba na třetí otázku odpovědět kladně, je třeba na kvalifikaci takovýchto smluv jako spotřebitelských smluv použít obecná kritéria, nebo by měly být uznány jako spotřebitelské smlouvy na základě zvláštních kritérií?

Je-li nutné uplatnit zvláštní kritéria pro kvalifikaci těchto smluv jako spotřebitelských smluv, jaká jsou tato kritéria?

Věc **C-575/13**

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Amtsgericht Rüsselsheim (Německo) dne 12. listopadu 2013 – Thomas Etzold a další v. Condor Flugdienst GmbH

Letecká doprava – mimořádné okolnosti

Předběžné otázky

Musejí se mimořádné okolnosti ve smyslu čl. 5 odst. 3 nařízení vztahovat přímo na rezervovaný let? Pro případ, že jsou mimořádné okolnosti, které nastanou při předcházejících letech, relevantní pro pozdější let: musí se přiměřená opatření, která má provozující letecký dopravce přijmout podle čl. 5 odst. 3 nařízení, vztahovat pouze na zabránění mimořádným okolnostem nebo i na odvrácení delšího zpoždění?

Je nutno zásahy třetích osob, které jednají na vlastní odpovědnost a na které byly přeneseny úlohy, jež jsou součástí provozu leteckého dopravce, považovat za mimořádné okolnosti ve smyslu čl. 5 odst. 3 nařízení č. 261/2004?

V případě kladné odpovědi: Je při tomto posuzování relevantní, kým (leteckou společností, provozovatelem letiště atd.) byla třetí osoba pověřena?

Věc C-483/13: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Juzgado de Primera Instancia e Instrucción de Marchena n° 2 (Španělsko) dne 10. září 2013 – Unicaja Banco SA v. Steluta Grigore

Úroky z prodlení v rámci hypotečního úvěru – neplatnost klauzule/ zmírnění klauzule

Předběžná otázka (výběr)

Pokud vnitrostátní soud zjistí existenci zneužívající klauzule týkající se úroků z prodlení v rámci hypotečního úvěru, musí na základě směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách, a zejména s čl. 6 odst. 1 uvedené směrnice, a za účelem zajištění ochrany spotřebitelů a uživatelů v souladu se zásadou rovnocennosti a zásadou efektivity konstatovat, že klauzule je neplatná a její obsah

není závazný, nebo musí naopak ustanovení o úrocích zmírnit tím, že vrátí věc oprávněnému nebo poskytovateli úvěru za účelem přepočtení úroků?

Věc C-536/13: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litva) dne 14. října 2013 – Gazprom OAO, další účastníci řízení: Litevská republika

Neuznání rozhodčího nálezu – omezení rozhodnutí o soudní příslušnosti – anti-suit injunction

Předběžné otázky

Má soud členského státu právo odmítnout uznat nálezh rozhodčího soudu proto, že tento nálezh omezuje právo soudu rozhodnout, zda je příslušný k projednání věci podle pravidel o soudní příslušnosti v nařízení Brusel I, v případě, že rozhodčí soud vydá „anti-suit injunction“ a zakazuje tak účastníku řízení dovolávat se určitých práv před soudem členského státu, který je podle pravidel o soudní příslušnosti v nařízení Brusel I příslušný k projednání podstaty občanskoprávní věci?

V případě kladné odpovědi na první otázku, platí totéž i v případě, že „anti-suit injunction“ vydaný rozhodčím soudem účastníku řízení přikazuje, aby omezil své nároky týkající se věci, která je projednávána v jiném členském státě a soud tohoto členského státu je příslušný k projednání této věci podle pravidel o soudní příslušnosti v nařízení Brusel I?

Může vnitrostátní soud, ve snaze zajistit přednost unijního práva a užitečný účinek ustanovení nařízení Brusel I, odmítnout uznat nálezh rozhodčího soudu, jestliže tento nálezh omezuje právo vnitrostátního soudu rozhodnout o své příslušnosti a pravomoci ve věci, která spadá do působnosti nařízení Brusel I?

Věc C-519/13: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Anotato Dikastirio Kyprou (Kypr) dne 27. září 2013 – Aplha Bank Cyprus Ltd v. Dau Si Senh a další

Nedoručení jednotného formuláře – doručení písemnosti zástupci žalovaných

Předběžné otázky

Je doručení jednotného formuláře podle nařízení (ES) č. 1393/2007 nezbytné v každém případě, nebo jsou přípustné výjimky?

Pokud je doručení formuláře považováno za nezbytné

v každém případě, je jeho nedoručení v daném případě důvodem neplatnosti doručení jako celku?

Je v případě záporné odpovědi možné, v souladu s účelem nařízení (ES) č. 1393/2007, doručit danou písemnost právnímu zástupci žalovaných, kteří souhlasili se svojí účastí v řízení s výhradou, který se vůči klientům zavázal písemnost přijmout, nebo je nutné přistoupit k novému doručení v souladu s postupem stanoveným v nařízení (ES) č. 1393/2007?

Věc C-571/13: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshof (Německo) dne 7. listopadu 2013 – Annegret Weitkämper-Krug v. NRW Bank, instituce

Přerušeni řízení – vyjasnění příslušnosti

Předběžná otázka

Musí být čl. 27 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech vykládán v tom smyslu, že soud, u něhož bylo řízení zahájeno později, který je podle článku 22 nařízení č. 44/2001 výlučně příslušný, musí přesto řízení přerušit, než dojde ke konečnému vyjasnění příslušnosti soudu, u něhož bylo řízení zahájeno dříve, který nemá výlučnou příslušnost podle článku 22 nařízení č. 44/2001?

Věc C-567/13: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Fővárosi Törvényszék (Maďarsko) dne 5. listopadu 2013 – Nóra Baczó, János István Vizsnyiczai v. Raiffeisen Bank Zrt.

Příslušnost jiného soudu v důsledku zneužívajícího charakteru klauzule – vyšší poplatek pro spotřebitele

Předběžné otázky

Je spotřebitel poškozen soudním řízením, v němž se žalobce ve sporu u místního soudu, jehož předmětem je určení neplatnosti smlouvy (obecných smluvních podmínek), domáhá prostřednictvím své žaloby rovněž toho, aby byla klauzule obsažená ve smlouvě, která je předmětem tohoto sporu, prohlášena za zneužívající, a tím zakládá příslušnost jiného soudu, a sice krajského soudu (törvényszék)? Ve sporu zahájeném druhou smluvní stranou se totiž spotřebitel může u místního soudu dovolávat zneužívajícího charakteru smluvní klauzule, zatímco předání věci krajskému soudu zatěžuje spotřebitele vyššími poplatky.

Byla by situace spravedlivější, pokud by bylo spotřebiteli umožněno, aby se v řízení zahájeném na jeho návrh u místního soudu, jehož předmětem je určení neplatnosti smlouvy, mohl dovolávat také zneužívajícího charakteru určitých klauzulí této smlouvy, aniž tím daný místní soud ztratí svou příslušnost?

Věc C-580/13: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Bundesgerichtshofs (Německo) dne 18. listopadu 2013 – Coty Germany GmbH v. Stadtsparkasse Magdeburg

Řízení o porušení práva duševního vlastnictví – bankovní tajemství – neposkytnutí informace

Předběžná otázka

Je třeba čl. 8 odst. 3 písm. e) směrnice 2004/48/ES vykládat v tom smyslu, že toto ustanovení brání vnitrostátní právní úpravě, která bankovní instituci v takovém případě, jako je projednávaný případ, umožňuje s odvoláním na bankovní tajemství odmítnout poskytnutí informace podle čl. 8 odst. 1 písm. c) této směrnice o jménu a adrese majitele účtu?

Úpadkové řízení

Věc C-488/13: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Targovishti okrazhen sad (Bulharsko) dne 9. září 2013 – Parva Investitsionna Banka AD, UniKredit Bulbank AD, Siyk Faundeysshan LLS v. Ear Proparti Developmant – v nesastoyatelnost AD, Správce konkurzní podstaty Ear Proparti Developmant – v nesastoyatelnost AD

Výkon rozhodnutí – úpadkové řízení – kritérium nespornosti peněžního nároku

Předběžné otázky

Jak musí být vykládáno kritérium nespornosti peněžního nároku, který je předmětem výkonu rozhodnutí, ve smyslu šestého bodu odůvodnění a článku 1 nařízení (ES) č. 1896/2006?

Je nutno v případech, ve kterých vnitrostátní právní předpisy členského státu Evropské unie, na jehož výsostném území dochází k výkonu rozhodnutí ohledně peněžního nároku, neupravují, zda je příkaz k výkonu

rozhodnutí pro peněžní nárok použitelný v úpadkovém řízení, které bylo zahájeno proti osobě, proti jejímuž majetku výkon rozhodnutí směřuje, vykládat zákaz stanovený v čl. 2 odst. 2 písm. b) nařízení úzce, a má platit pouze pro sporné peněžní nároky, které jsou předmětem výkonu rozhodnutí, nebo se tento zákaz vztahuje též na nesporné peněžní nároky, které jsou předmětem výkonu rozhodnutí?

Je nutno čl. 2 odst. 2 písm. b) nařízení, podle kterého se nařízení nevztahuje na úpadky, vyrovnání a podobná řízení, vykládat v tom smyslu, že se toto omezení týká pouze zahájení uvedených řízení, nebo že toto omezení zahrnuje rovněž celý průběh řízení podle fází a úseků řízení, které stanoví vnitrostátní právní úprava dotčeného členského státu Evropské unie?

Je podle doktríny přednosti práva Společenství v případě mezery ve vnitrostátní právní úpravě členského státu Evropské unie dovoleno vnitrostátnímu soudu tohoto členského státu, u kterého bylo zahájeno úpadkové řízení proti osobě, vůči jejímuž majetku výkon rozhodnutí směřuje, aby na základě bodu 10 odůvodnění a článku 26 nařízení cestou výkladu vydal odlišný rozsudek, který je v rozporu se základními zásadami nařízení?

Věc C-649/13: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná tribunal de commerce de Versailles (Francie) dne 6. prosince 2013 – Comité d'entreprise de Nortel Networks SA a další, pán Rogeau, likvidátor Nortel Networks SA v. pán Rogeau, likvidátor Nortel Networks SA, Alan Robert Bloom a další

Vedlejší řízení – právo rozhodné

Předběžná otázka

Je soud státu, ve kterém bylo zahájeno vedlejší řízení, výlučně nebo alternativně se soudem státu, ve kterém bylo zahájeno hlavní řízení, příslušný rozhodnout o určení majetku dlužníka, na který se vztahují účinky vedlejšího řízení podle čl. 2 písm. g), čl. 3 odst. 2 a článku 27 nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení, a že je v případě výlučné nebo alternativní příslušnosti rozhodným právem právo hlavního nebo vedlejšího řízení?

Lucia Hudcová

Monitoring odborné literatury

Vážení čtenáři,

v pravidelném monitoringu přinášíme výběr toho nejzajímavějšího z odborné literatury k evropskému a mezinárodnímu právu. V oblasti civilního práva si dovoluujeme upozornit na první část analýzy zahraničního oddělení ke klíčovým problémům s aplikací unijního práva publikovanou v Právních rozhledech č. 6/2014. Za pozornost stojí určitě i článek zabývající se rozhodčími doložkami (Mikulcová, Právní rozhledy 2/2014) a také analýza využívání Úmluvy OSN

o smlouvách a mezinárodní koupi zboží před rozhodci (Drličková, Časopis pro právní vědu a praxi č. 3/2013). V trestním právu může zaujmout představení novinek v mezinárodní justiční spolupráci (Polák - Kubíček, Státní zastupitelství 1/2014).

Přejeme vám příjemné čtení!

Katarína Šipulová

Evropské civilní právo

- Havelka, L. - Kondelová, A. – Pavel, A. – Šipulová, K.: Aplikace práva EU v rozhodovací praxi českých civilních soudů v letech 2009-2011. Základní zásady aplikace unijního práva v praxi českých soudů. Právní rozhledy č. 6/2014.
- Hrnčířiková, M.: Závaznost procesních smluv s cizím prvkem pro právní nástupce. Právní rozhledy č. 23-24/2014.
- Mikulcová, L.: Důsledky neplatné rozhodčí doložky ve spotřebitelských věcech pro exekuci. Právní rozhledy č. 2/2014.
- Zeman, J.: Několik úvah k otázce určování pravomoci na základě kritéria místní příslušnosti soudů v řízeních s mezinárodním prvkem. Jurisprudence č. 1/2014.

Evropské správní právo

- Janků, L.: Vyloučení osob podezřelých z terorismu z postavení uprchlíka: Sjednocený výklad Soudního dvora EU a jeho aplikace členskými státy. Jurisprudence č. 1/2014.

Evropské trestní právo

- Boledovičová, L.: Srovnání forem a průběhu výkonu domácího vězení v České republice a v Anglii a Walesu. Státní zastupitelství č. 1/2014.
- Drábek, J.: Odmítnutí závěrů znaleckého posudku v anglickém případě R proti T. Trestněprávní revue č. 2/2014.
- Polák, P. – Kubíček, M.: Změny v mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Státní zastupitelství č. 1/2014.
- Řeháček, J.: Limity trestní represe při pobytu neplatně výživného v cizině. Státní zastupitelství č. 2/2014.
- Šramel, B.: Systém veřejnej žaloby v Nemecku. Státní zastupitelství č. 2/2014.

Evropský soud pro lidská práva

- Malíř, J.: ESLP, přístup k neregistrovaným léčivům a soucit: na okraj rozsudku Christozov a další v. Bulharsko. Právní rozhledy č. 7/2014.
- Věc Berisha proti Švýcarsku (Odmítnutí poskytnutí povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny). Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 2/2014.
- Věc Bouyid proti Belgii (Inzultace mladistvého policistou na policejní stanici). Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 2/2014.
- Věc Brežec proti Chorvatsku. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 12/2014.
- Věc Ciobanu proti Rumunsku a Itálii. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 1/2014.

- Věc Del Rio Praha proti Španělsku. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 1/2014.
- Věc Rosin proti Estonsku (Právo vyslyšet nebo dát vyslyšet svědky proti sobě). Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 2/2014.
- Věc Sace Elektrik Ticaret ve Sanayi A.S. proti Turecku. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 1/2014.
- Věc Sandu proti Moldavsku (Policejní provokace při vyšetřování trestných činů souvisejících s korupcí). Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 2/2014.
- Věc Vintera a další proti Spojenému království (Právo na naději – právo doživotně odsouzeného na přezkoumání možnosti být podmíněčně propuštěn). Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 2/2014.
- Věc Zahirović proti Chorvatsku. Přehled rozsudků Evropského soudu pro lidská práva č. 1/2014.

Mezinárodní právo

- Bílková, V.: Vina či nevína? Případ Gotovina. Trestněprávní revue č. 3/2014.
- Drličková, K.: Aplikace Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží před rozhodci. Časopis pro právní vědu a praxi č. 3/2013.
- Svobodova, P.: Kadi 2013: tečka za jednou kapitolou protiteroristické judikatury SDEU? Právní rozhledy č. 23-24/2013.
- Šlosarčík, I.: všichni občané EU jsou si rovni, jen prezidenti jsou si rovni méně? vztahy mezi unijním a mezinárodním právem po kauze Sólyom. Jurisprudence č. 1/2014.

Katarína Šipulová, Libor Havelka, Alžbeta Kondelová, Lucia Hudecová
Aleš Pavel
Tel.: +420 541 593 148, +420 541 593 161, +420 541 593 176
Fax: +420 541 593 561, email: international@soud.cz
Nejvyšší soud, ISSN 2336-1611